homoistorii

Ieşirea din invizibilitate





Publicaţie susţinută financiar de:
Trust for Civil Society
in Central and Eastern Europe

Pe coperta I:
Participanți la Marșul Diversității în fața Ministerului Justiției, București, iunie 2006



Editura MAIKO
013791 Bucureşti, sector 1
Str. Someşul Rece, nr. 23

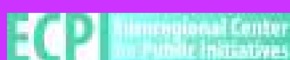
Conținutul acestei publicații nu reprezintă în mod necesar poziția CEE Trust.

homoistorii

Ieşirea din invizibilitate

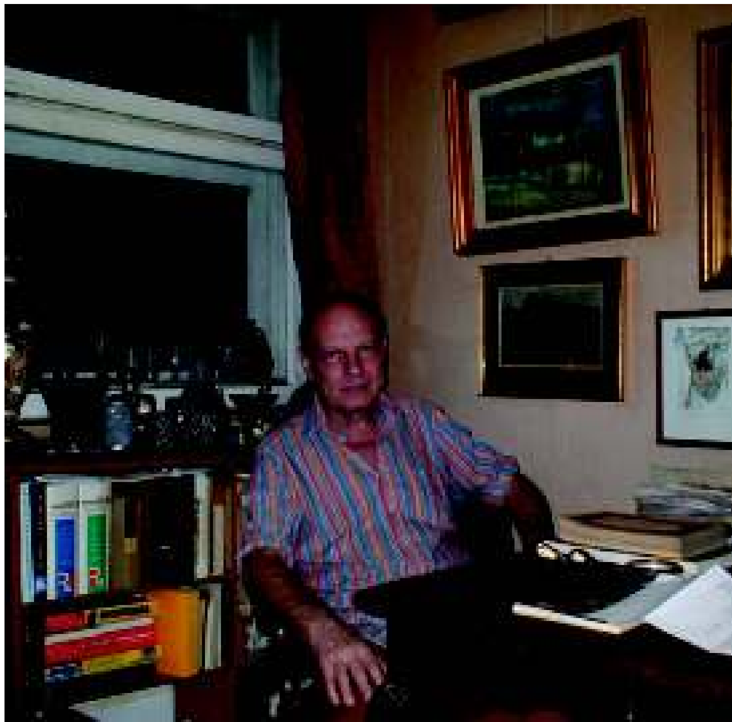
Ediţie îngrijită de

Florin Buhuceanu



www.ecpi.ro

Cuprins



Radu Ionescu (1930-2005), critic si istoric de artă
căruia îi datorez această lucrare

Pentru o istorie a homosexualității în România

Acest text este în primul rând rezultatul unei dorințe de a înțelege, măcar la nivel personal, un trecut gay care este parte din actuala mea alcătuire. E în al doilea rând o chivernisire, atât cât m-am priceput, a unor fragmente de memorie care riscă să se piardă altfel sau, în cel mai bun caz, să se obscurizeze. Mărturisesc însă că nu a fost mai deloc o întreprindere aventuros-studioasă dată fiind apropierea adesea emoțională de un număr de destine marcate de riscurile, adversitățile și prohibițiile în rafale ale „iubirii interzise". Sper să fi meritat și poate că e de vreun folos și altora.

Istoriile la care ne referim nu fac încă parte din istorie. Represiunea cu care persoanele gay (gay, lesbiene, bisexuale, transgender) s-au confruntat până la finele anului 2001 nu figurează în cărțile de istorie decât accidental menționată, și asta în cel mai bun caz. Volumul în cauză își găsește așadar loc și rost drept documentare preliminară, nu mai mult decât o introducere la o istorie gay puțin accesibilă din punctul de vedere al informației existente la acest moment și al interpretărilor disponibile. E un simplu punct de plecare care reclamă eforturi ulterioare de a scotoci cu acribie arhivele și de a identifica documentația care, la acest moment, se lasă bănuită și întrezărită.

Nu am încercat doar o restituire a unui fragment de istorie romanească: interviurile făcute cu 20 de bărbați gay și 2 femei lesbiene mărturisesc despre prelungirea trecutului în prezent, în varii forme. Mult prea mult din acel trecut rămâne prezent. Cu toate acestea, sper sa fi rezistat tentației de a spăla răni individuale și a le înscrie într-o tipologie neagră a unei opresiuni de tip excepțional. Vreau sa cred, de asemenea, că nu am lăsat loc unei scenografii sexualizante de tip reality-show, prin aducerea la lumina zilei a multor detalii personale din viața celor la care am avut acces. Viața lor e cea care conduce narațiunea în cauză, într-o măsură cu mult mai mare decât minimalul meu comentariu sau al altor autori.

Bănuiesc că parte însemnată din ce însemna homosexualitatea la finele secolului XIX şi început de XX e greu de recuperat. Am avut norocul sa mă învecinez în anii studenţiei cu amintiri, documente, fotografii şi nenumărate obiecte de artă aparţinând celui care mi-a fost prieten devotat şi mentor, istoricul şi criticul de artă Radu Ionescu. Îi datorez nu numai interesul pentru acel trecut, cât şi o parte din ce ştiu despre acel trecut. Nume şi întâmplări care fac parte dintr-un alt timp – precum prietenia şi peregrinările comune după băieţi ale lui George Oprescu şi Thomas Mann la Geneva şi Berlin, descrierea savuroasă a celui care a fost un mecena pentru atâţia pictori de prima mână şi întemeietor al primului muzeu de artă modernă de la noi, Alexandru Bogdan-Piteşti, trama gay a „Gaiţelor" lui Alexandru Kiriţescu şi complicatele lui strategii de viaţă pentru a nu lăsa loc bănuielilor, homoerotismul încorsetat al lui Emanuel Bibescu şi sfârşitul său suicidar la Londra, micul monument închinat de băieţi unei patroane empatice de baie publică şi loc de adunare din Bucureşti, reperat şi vizitat împreună-n cimitirul Bellu, continuând mai aproape de noi cu relaţia scurtă dar nu mai puţin pasională dintre Roland Barthes şi Pierre Sirin până la închiderea Institutului Francez din 1947, melancolia neagră a lui Sorin Titel răsfrântă în proza sa, exilul parizian impus actorului Valentin Popescu pentru apropierea prea intimă de unul dintre urmaşii cuplului Ceauşescu, stabilitatea legaturilor Dinei Cocea, intensitatea relaţiilor lui Cornel Chiriac şi moartea sa sumbră într-un parc münchenez cunoscut pentru cruising la doi paşi de sediul Europei Libere, tristeţile din acelaşi burghez oraş resimţite de N. C. Munteanu în viaţa personală, atent scrutată şi în exil (mai ales în exil) de Securitate în speranţa compromiterii lui publice – mi-au rămas ca flash-uri doar pentru că am reuşit să le notez, neglijent şi sumar, fără a le da atunci importanţa cuvenită. Am a-i mulţumi lui Radu cu prisosinţă.



Alexandru Bogdan-Pitești (1877-1922), în stânga fotografiei: poet simbolist, jurnalist, eseist, colecționar de artă și mecena

Homosexuali din 1869

Înfiriparea modernității și dislocările pe care le-a antrenat lasă loc de manifestare pentru prima dată homosexualului. Cuvântul era abia inventat în 1869 de către central-europeanul de origine maghiară Karl Maria (Benkert) Kertbeny, iar genitorul mișcării gay își făcea apariția în istorie prin organizarea Comitetului Științific-Umanitar al lui Magnus Hirschfeld în Berlinul anului 1897. Deficitul de capitalism și caracterul patriarhal-agrar al spațiului românesc fac ca ecourile acestor inițiative care vor crea ulterior istorie să fie mai degrabă palide și să nu formeze necesara masă critică care să permită întreprinderi similare. În ciuda acestor decalaje imposibil de contestat și greu de recuperat, reformele provocate de monarhie și accelerarea urbanizării lasă mai mult loc ca niciodată revendicării autonomiei personale de care au putut profita bărbații, într-o măsură mai importantă decât femeile în căutare de relații de viață sau doar erotice cu alte femei. Această iubire, ce nu era mai puțin subversivă ca în trecutul pre-modern, începe să se așeze și să-și caute un perimetru social și personal în care putea să se manifeste. Nu-și avea încă numele și nici o identitate ușor recognoscibilă.



Karl Maria Kertbeny (1824-1882), inventatorul termenului de homosexualitate

În descrierea culeasă la începutul lui 1998, când se apropia de 90 de ani, venerabila și colocviala doamnă E. D. își modelase încă din adolescență o variantă proprie de homoerotism feminin. Era prima femeie din familia sa care era independentă financiar, având o slujbă stabilă și mulțumitoare prin practicarea avocaturii. Câștigarea acestei autonomii personale era inseparabilă de formarea unei identități proprii, diferită de cea impusă ca singura acceptabilă moral și social. În absența ei, nu putem vorbi de cristalizarea unei identități non-heterosexuale. În ciuda acestui statut privilegiat, E. D. nu putea ignora mediul căreia-i aparținea și presiunile societății: totul era centrat pe familie, procreare și pe relațiile de tip heterosexual.

„În acei ani, vorbesc de perioada anilor 30, puteai să speri să treci ca domnişoară bătrână fără ca ceilalţi să-şi bată capul de ce trăieşti cu o altă femeie. Acum domnişoara bătrână sună urât, aşa-i. Adela se numea aleasa mea şi toţi o credeau vară îndepărtată, aşa înţelegeam să respectăm convenţiile şi ei, şi noi. O iubeam pe Adela cu care am trăit în casa asta aşa de prăfuită acum până când s-a prăpădit, da' nu m-am considerat lesbiană. Ar fi fost ceva patologic. Eu doar o iubeam pe Adela şi o adoram pe Greta Garbo, ce să fie greşit şi urât în asta? Nici nu ţin minte dacă se folosea termenul pe timpuri. Doar despre bărbaţi se mai ştia câte ceva, despre noi, mai nimica. Cu atât mai bine pentru noi, nu atrăgeam atenţia! S-ar zice că acum sunt lesbiană, la vârsta mea *(râde)*?“ Am înţeles mai bine această fugă de identitate când, cam în aceeiaşi ani, I. N., bună prietenă şi temută ziaristă, care sub nici o formă nu ar fi acceptat urmă de intruziune în viata-i privată, vizita biroul asociaţiei Accept. La finalul vizitei, nu mă aşteptam la confesiuni spectaculoase. Am întrebat-o totuşi cum îi pare mica echipă care forma Accept în acei ani de pionierat. A reacţionat imediat mărturisind că-i pare interesant, dar că nu poate înţelege de ce şi-ar asuma public cineva condiţia de homosexual. „Şi de ce ai făcut-o tocmai tu, la care ţin?“ Nici un răspuns nu l-a considerat satisfăcător, în ciuda empatiei evidente.

Încifrarea şi obscurizarea propriei identităţi homosexuale a fost de altfel o constantă pe toată durata secolului XX, cu câteva excepţii. Eseistul Mihai Iancu aminteşte la 1 februarie 2008, în ediţia românească a Time Out, despre ambele versiuni ale aceleiaşi realităţi:

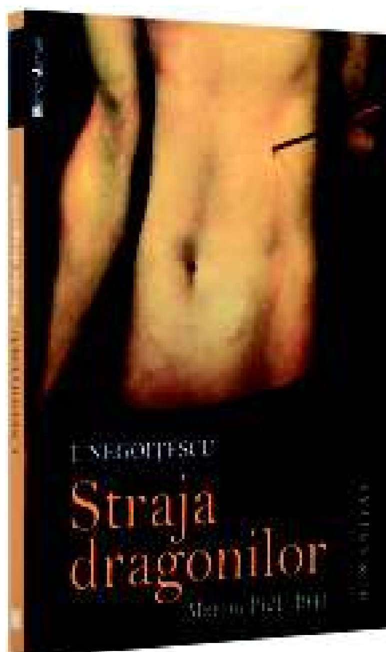
„Despre Comarnescu, născut în 1905 şi şeful *generaţiei de aur* din care au făcut parte Eliade sau Noica, se spune că, deşi era homosexual, a tăinuit totdeauna acest fapt şi a făcut un *mariage blanc* de scurtă durată. „Ştim însă că Petru Comarnescu a avut o relaţie de lungă durată cu renumitul balerin Gabriel Negry şi, se pare, cu tânărul de o deosebită frumuseţe Edi Rădeanu“ scrie dicţionarul personalităţilor gay despre eseistul şi criticul de teatru pentru care „a descoperi un talent, a impune un tânăr, a prezenta o capodoperă sau un artist de seamă,

a înlesni circulația unei idei […] erau supremele bucurii și satisfacții". Mult mai interesantă este figura lui Ion Negoițescu, criticul literar care a făcut parte din Cercul literar de la Sibiu, apropiat lui Lovinescu, Blaga și altor figuri importante ale vremii.



Ion Negoițescu (1921-1993), critic si istoric literar

Negoițescu a reușit performanța de a-și face coming out-ul în timpul liceului, în jurul anului 1937, când, cu prilejul unei teze la limba română „adolescentul Negoițescu i-a destăinuit profesorului înclinația sa homoerotică, fără a cunoaște vreun cuvânt pentru a o numi, teză pentru care a primit nota zece, fără alte comentarii". „Departe de a ascunde că era gay, Negoițescu integra acest fapt de notorietate în imaginea sa de personaj excentric și provocator pe care o cultiva. Nu puține din avansurile și provocările sale la adresa tinerilor vremii, printre care intelectuali și viitoare celebrități, dar și tineri din orice mediu social, și-au găsit răspunsuri favorabile. În același timp, Negoițescu era adesea urmărit de singurătate și depresie, adeseori detestându-și imaginea în oglindă și luptându-se cu o paradoxală timiditate pe care i se părea că i-o impune condiția de homosexual" scrie dicționarul. „Negoițescu a fost arestat și întemnițat în două rânduri din motive politice, fiind însă amenințat de Securitate și cu aplicarea articolului care incrimina homosexualitatea."



„Straja dragonilor", volum de memorii, primul din literatura română cu un explicit și pronunțat caracter homoerotic

Privat, public, scandalos

Intervievată la Bacău de un ziarist al Observatorului Cultural pe când avea 91 de ani, scriitoarea Ioana Postelnicu îşi aminteşte despre discreția care învăluia fenomenul homosexualității:

„(…) în tinerețea mea, nu se făcea atâta caz de homosexualitate. De cele mai multe ori nu se ştia că un cutare actor sau scriitor este sau nu homosexual. Erau prostii astea, erau nimicuri. Nimeni nu auzea pe cineva că-i homosexual, ci că e un dobitoc, că-i prost! (…) Erai prost sau deştept. Restul erau scorneli." (Postelnicu, 2001)

R. M., la 81 de ani când l-am întâlnit în 2007, era evident un om citit. Un homosexual ascuns, ca marea majoritate a celor din generația sa şi care a ajuns să se înțeleagă prin lectură nesățioasă:

R. M. „Citeam, trecând prin Proust, cât am rezistat, prin Wilde, Thomas Mann. Mă entuziasma Panait Istrati. Ştiam că mă citesc pe mine şi puteam să experimentez homosexualitatea pe care mi-o refuzam din teamă. Aşa, nu mă simţeam chiar singurul din univers. Şi nu numai că-mi potolea fricile şi singurătatea, dar mă făcea să mă simt mai bine într-o lume care nu voia să ştie de mine.
F. B.: Deveneai „gidean" fără să vrei… Junele Gide, citind nu ştiu ce carte a lui Byron, primejdios de sexuală, realiza stupefiat că pericolul irezistibil al acestor cărţi e dat tocmai de posibilitatea identificării cu pasiunile personajelor. Nu cred să le fi opus o mare rezistentă…
R. M.: Aşa ceva. Cărţile alea mi-au dat viaţă, şi n-am patetisme de om bătrân. Nu mă simţeam blestemat, aveam lumea mea.
F. B.: Suspendai prin intermediul lor realitatea constrângătoare din juru-ţi. Realitatea cumva utopică în care te simţeai protejat n-a intrat însă în conflict cu realitatea imediată?
R.M.: După venirea comunismului s-a terminat cu sportul ăsta. Nu-mi mai făcea la fel de bine, probabil că nu mai rezista presiunii realului în care trebuia să trăiesc zi de zi, urât, cenuşiu, mincinos până la Dumnezeu. Mai e ceva. Acel trăit în ideea de homosexualitate (şi aia luată din cărţi) m-a îndepărtat nu de puţine ori de cei cu care aş fi vrut să fiu împreună. E frustrarea teribilă pe care o resimţea şi Zaciu la Cluj, cu toate că el putea să se vânture în Germania şi să nu se ascundă şi de umbra lui, cum făceam eu. Nu ştiu dacă el a reuşit sau nu să aibă vreun iubit. Mai degrabă nu. Într-un fel, şi pentru el, şi pentru mine, libertatea a venit prea târziu. Da' ca să vedem şi partea aia bună, sufăr deci exist.

Născut în 1930, R. I. nu-şi aduce aminte să fi auzit măcar cuvântul homosexual decât foarte târziu, pe când era deja student.

„Eu nu-mi amintesc să fi auzit cuvântul homosexual în casă, pe stradă sau la şcoală. Cu mentalitatea de pe atunci, de fapt ştiam teribil de puţin despre ce era aia sexualitate, darămite despre homosexualitate. Deşi îmi amintesc că, la Craiova în anii de liceu, nu pricepeam care era problema poliţiei cu faptul că un croitor, pe nume Bogaton, îşi angajase ucenici şi

dormea cu ei în acelaşi pat şi de ce asta apărea la gazetă. Îţi dai seama că acolo a fost un tărăboi imens de s-a aflat în presă. Auzisem vag de cuvântul uranian şi cel de invertit, nu ştiu dacă citisem undeva sau din vreo conversaţie prinsă în zbor. Dar nu pricepeam mare lucru, după cum nu dădeam importanţă simţămintelor mele. Sau le ascundeam, nu ştiu prea bine. Nu le înţelegeam, nu le luam prea în serios şi nici nu aveam cu cine să vorbesc despre asta. Maică-mea era medic, una dintre primele femei doctor de la noi, şcolită în Franţa, venea lume importantă la ea să se caute. În fine, un personaj, care a făcut şi puşcărie. Ei bine, nu puteam sa-i zic ei nimic, neştiind nici măcar despre ce-i vorba şi intuind că nu e ceva despre care se face să vorbeşti. Şi bine am făcut, deşi ea e clar că a intuit. Când s-a aflat, unchiu-meu, profesorul Ionescu-Mihăieşi, şi el medic, profesor, academician, om foarte cultivat şi care adora romanele lui Gide, poate cel mai bun cunoscător al lui Wagner de la noi, n-a mai vorbit cu mine deloc. Poţi să-ţi închipui cum mă simţeam, ştiind şi cine vorbea despre mine pe la spate. Totala discreţie era o nevoie şi pe atunci..."



Radu Ionescu (1930-2005), în biroul său de la Muzeul George Oprescu în anul 1965

La început de secol XX devenea evident pentru cercetătorii timpului ce studiau această realitate, precum Magnus Hirschfeld, ca 75% din barbaţii şi femeile homosexuali nu citiseră vreodată o carte

despre homosexualitate. Dealtfel, tema era obscurizată ca o virtute a inteligenţei creatoare chiar şi de scriitorii pe care i-am numi astăzi gay: Whitman, Melville, Stoddard, Verlaine. Nu mai puţin, Thomas Mann şi Proust îşi interzic să portretizeze iubirea dintre bărbaţi. În general, referinţele la homosexualitate erau deliberat încriptate (vezi cazul Mateiu Caragiale) şi cu atât mai greu de dezvăluit astăzi cu cât reprezentau o formă a limbajului interiorităţii. Pentru R. I. chiar şi lectura lui „Dorian Gray" în perioada adolescenţei nu-i spunea nimic, nu-i dezvăluia lumea căreia-i aparţinea, lipsindu-i codurile de descifrare.
Penumbra densă din jurul homosexualităţii era, din când în când, risipită deliberat şi interesat prin manevre belicoase menite să incrimineze de regulă o personalitate sau alta. Este cazul scandalului în care a fost antrenat prestigiosul grup cultural Criterion şi care ţintea în homosexualitatea lui Petre Comarnescu. Sandu Tudor, directorul publicaţiei „Credinţa“, lansează în anul 1934 o virulentă campanie de presă împotriva a ceea ce numea „cavalerii de Curlandia“. Scandalul îl avea la origine pe tânărul balerin gay Gabriel Popescu, ţinta vizată a scandalului era neîndoielnic Comarnescu şi, prin ricoşeu, întregul grup Criterion condus de acesta. Unul din cei vizaţi indirect, Mircea Vulcănescu, preferă aplicarea directă a unei corecţii fizice pravoslavnicului jurnalist Sandu Tudor, chiar în redacţia acestuia. Petre Comarnescu, cu mult mai vulnerabil, decide să-l provoace la duel pe Zaharia Stancu, ajungându-se doar până la etapa trimiterii de martori. Este însă actul final al întâlnirilor publice organizate de Criterion, acestea urmând a fi interzise cu aviz de la poliţia vremii.

La fel, atacul politic din 1929 îndreptat de gazetarul Pamfil Şeicaru împotriva lui Panait Istrati, omul de stânga a cărui fervoare se prăbuşise şi pe care-l numeşte „bietul poet al şezuturilor deflorate“ , e desfigurant: „Ce confuzie primejdioasă – ce încurajare a tuturor îndrăsnelilor! Panait Istrati, liricul povestitor al invertirilor sexuale, Marcel Proustul bragagiilor, ne anchetează. Panait, Panait, mai era nevoie să-ţi prostituezi şi slova, după ce-ţi pângăriseşi cu atâta voluptoasă publicitate trupul?“ (Şeicaru, 1929)

Un Geo Bogza, mai tânăr şi mai puţin emancipat, prefera utilizarea mai degrabă neutră a cuvântului pederast:



„La închisoarea de hoţi din Doftana
Mai era şi Mandruli pederastu
Mai mult un fel de puşlama
Furase de la stăpână-su, un cârciumar hapsân
Acum, nu de pervers, ci din spirit de
negustorie
Trăia pentru doi poli cu fiecare
Şi-şi făcea planul să deschidă o bodegă la
liberare". (Bogza, 2010)

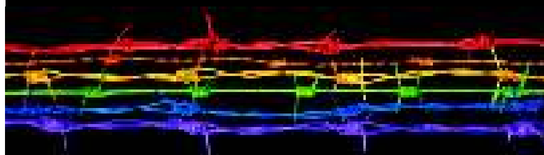
Bogza descrie empatic varii forme ale iubirii ilicite într-o manieră voit-provocatoare, în bună tradiţie a mişcării avangardiste româneşti căreia-i aparţine. Dealtfel volumul în cauză îi aduce încarcerarea pe scurtă durată la închisoarea Văcăreşti („la cererea Academiei Române"), sub acuza de pornografie („ca şi cum *Poemul* ar fi fost un bordel"). La un proces anterior şi tot de „bune moravuri", prietenul şi editorul său Saşa Pană îi racolează provocator şi dezinvolt ca homoerotici sprijinitori în acest proces tocmai pe Baudelaire şi Wilde: „*unu* pe noiembrie anunţa: «La 28 noiembrie 1932, în faţa tribunalului Ilfov, Secţia 1 civilo-corecţională, va veni spre judecare procesul de atentat la bunele moravuri prin presă intentat colaboratorului nostru Geo Bogza. Din străinătate şi-au anunţat sosirea Charles Baudelaire şi Oscar Wilde»". (Pană, 1973)



În ciuda sau poate datorită înţelepciunii vârstei, Vasile Voiculescu nu condamna nici chiar homosexualitatea de uz carceral în varianta ei efeminată. Pagina din „Zahei Orbul" în care este descrisă uniunea cvasimaritală de cuget şi simţiri dintre efebul Saharian zis Giugiuc şi temutul şef peste deţinuţi Boieru este una magistrală. O adevărată nuntă, reţinută ca atare în monumentala istorie a homofobiei pe care a dat-o culturii române muzicologul George Bălan:

George Bălan

HOMOFOBIA





„Homofobia“, primul volum de istorie culturală a homofobiei publicat în România, în anul 2004

„Giugiuc sosi îmbrăcat ca o fecioară, într-o lungă cămaşă albă femeiască, care se ţinea ca o rochie târâş după el, cu pepţii încreţiţi în volănaşe, horboţele şi alte bibiluri, strâns peste mijloc cu o cingătoare roşie. De pe capul cu părul acum mărişor crescut îi atârna pe spate un văl adevărat de mătase. Toate împrumutate prin nevasta unui paznic din chiar casa directorului, unde s-a iscat oarecare ciondăneală… Giugiuc păşea palid, cu ochii umezi parcă de lacrimi, la braţul lui Boieru, înzorzonat şi el peste hainele vărgate, cu panglicuţe şi alte ţarţamuri. (…) Popa Ţurcă, înveşmântat într-o largă rochie albastră, descusută din cingătoare, căpătată pentru împrejurarea asta tot din afară, a spus din toată inima rugăciuni, a rostit pe dinafară cât s-a mai priceput şi şi-a adus aminte frânturi de slujbă, le-a schimbat inelele, le-a închinat cununiile sărutate de amândoi, i-a adăpat din acelaşi păhărel şi i-a hrănit din acelaşi pesmecior soldăţesc din care au ciugulit ca doi hulubaşi… Le-a cântat Isaia dănţuieşte, învârtindu-se în jurul hârdăului cu orbul bâjbâind după ei…(…) A urmat zaiafet mare…" (Bălan, 2004, pp. 518-519)



Muzicologul George Bălan (n.1912), întemeietor al Musicosophiei

O asemenea portretizare îi pare revelatoare lui George Bălan. „Cât despre Vasile Voiculescu, pe care nu l-am putut cunoaşte personal, revelaţia s-a produs prin lectura foarte atentă a operelor sale. O lectură călăuzită de empatia formată mai ales prin frecventarea lui Shakespeare, a cărui genialitate homoerotică e comparabilă doar cu cea a lui Michelangelo. *Toute proportion gardée*, Voiculescu se înscrie în această nobilă, dar şi criptică tradiţie. Nu întâmplător a ţinut poetul român să „completeze" mult controversatele sonate shakespeariene. Şi după cum cine a dezlegat enigma shakespeariană a lui „*my lovely boy*" capătă o înţelegere absolut nouă a întregii opere dramatice, tot aşa arta literară voiculesciană îşi dezvăluie ultimul mister doar celui ce a înţeles din ce străfunduri de simţire se ridică întrebarea patetică a poetului: „*Când ai să-mi curmi prigoana, / Iar să mă chemi la tine, puternicul meu domn?*" (Vasile Voiculescu: *Ultimele sonete ale lui Shakespeare în traducerea imaginară de V. Voiculescu,* CLIX)" (Bălan, 2004, p. 486)

Homosexualitatea ca scandal public

Invertit, pederast, uranian, mai degrabă decât homosexual. Perversiunea supremă aruncată în faţa lui Dumnezeu se domoleşte cu timpul prin patologizare laică şi ajunge pe mâna medicului şi poliţistului care pot spera şi proceda la aplicarea de corecţii. Anormalitatea socială asociată homosexualităţii poate fi stăpânită şi, se spera, tratată şi corijată. În termenii aceluiaşi George Bălan, „homosexualul devenea bolnavul care trebuie tratat şi vindecat, adică făcut asemenea celorlalţi, spre binele lui şi al societăţii în primejdie de contaminare. Asistăm acum la patologizarea, cu pretenţii ştiinţifice, a fenomenului." (Bălan, p. 161)



Fotografie faţă-verso din arhiva poliţiei de moravuri din Bucureşti: Homosexuali în travesti, victime ale legislaţiei penale Carol al II-lea

Descoperirea clubului
de Homosexuali din
Str. Olrad No. 25

De la stânga la dreapta:
Valeriu Mihail ([illegible] ?!),
Giusepe Silaghi (Patronul)
Valeriu Coria [illegible] ?!)



Odată cu noul Cod Penal al lui Carol al II-lea se intră într-o fază legislativă în care se simţea nevoia separării bestialităţii, a „impudicităţii în contra naturii, adică cu animale“ de „actele impudice nefireşti“ cu persoane de acelaşi sex. Nevoia parlamentarului român de a defini cu acribie comportamente sexuale şi a căuta separarea cât mai etanşă a sferei publice de cea privată era fără precedent, reprezentând un pas înapoi faţă de Codul Penal al României moderne adoptat în 1864 care urma modelul francez de neincriminare prin pedepse speciale a actelor homosexuale. Era rezultatul inevitabil al fascizării Europei şi a internalizării legislative a logicii resentimentului faţă de varii grupuri minoritare. Statele fasciste şi Rusia sovietică procedaseră deja la fel. Vagul şi imprecizia unor articole din noul Cod, precum art. 431 care incrimina „actele de inversiune sexuală“ dacă provoacă „scandal public“, au făcut carieră peste decenii, ducând la consecinţe nefaste pentru mii de persoane homosexuale. Într-o asemenea interpretare a sexualităţii, orice act adus la „cunoştinţa publică“ putea fi penalizat ca atare cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani dacă era consumat între persoane de acelaşi sex. Homosexualitatea nu avea ce să caute în viaţa publică şi era echivalabilă prostituţiei prin efectele ultragierii prea-sensibilei opinii publice:

„Prin scandal se înţelege lezarea sentimentului moral şi deci scandal e public când făptuitorii, fie în scop de câştig sau pentru a găsi clienţi, ne mai făcând un secret din relaţiunile lor, afişându-şi dezgustătorul nărav, sentimentul moral general e lovit şi opiniunea publică e cu drept cuvânt alarmată“. (C. Rătescu, în „Scandaluri Publice“, p. 11)

Dezbaterile parlamentare din 1936 pe marginea Codului Penal au reinterpretat spaţiul public şi cel privat, producând consecinţe cu mult peste durata de viaţă a acelui manual legislativ de bună purtare. Ficţiunea statului de drept carlist începea să se destrame în ritm accelerat. „Codul Penal din 1936 reprezenta o încercare de a menţine şi prelungi ficţiunea parţială a statului de drept într-o ţară care era deja zguduită de insurgenţa fascistă, corupţia autorităţilor şi abuzul

endemic de putere. Limitele neclare care erau astfel stabilite în jurul zonei de control legitim a statului erau şi ele parte din această ficţiune; dar aceste distincţii dintre sfera publică şi „secretul camerelor“ aveau să devină şi mai puţin credibile. La numai doi ani de la adoptarea acestor prevederi, Regele Carol al II-lea a instaurat dictatura regală. Pe parcursul următoarelor cinci decade de dictatură fascistă şi comunistă, protecţia juridică şi socială a vieţii private avea să dispară complet.“ („Scandaluri publice“, p. 12)
E la fel de adevărat că statul român, în acei ani, nu a folosit decât rar prevederile legale antihomosexualitate şi fără sistem. Nu închisoarea, cât mai ales ruşinea asumată uneori până la ura de sine, împreună cu riscurile degradării sociale, erau formele comune ale persecutării „invertiţilor sexuali“ în epocă. O perioadă după care, pe motive întemeiate, aceştia urmau să-i ducă curând dorul.

Câteva decenii de comunism

Instalarea comunismului în România face din homosexualitate o bună pradă ideologică. Anii ‘50 şi ‘60 cunosc raziile şi procesele anti-gay ca parte din campaniile politice ale timpului: contra capitalismului şi a culturii occidentale decadente, contra 'intimismului' şi individualismului, împotriva intelectualilor şi a vechii elite politice. Acest terorism de stat este motivat în parte de compoziţia majoritar proletară a celor care compuneau eşaloanele de vârf ale PCR. Aceştia nu puteau vedea în formele nereproductive ale sexualităţii altceva decât o contrazicere a idealurilor de mame eroine şi taţi angajaţi în realizarea planurilor cincinale. În noua lume comunistă, retragerea din sfera sexualităţii reproducătoare nu putea fi privită altfel decât ca o dezangajare politică supărătoare şi provocatoare. Aproape o evadare din real, suspectată de o construcţie tacită a unei alternative la tipul de familie acceptat, pedepsită ca atare.

Cu voie şi de nevoie, ca homosexual te trezeai subversiv fără să ştii. Comportamentul tău era similar actelor îndreptate împotriva societăţii: sabotaj, activităţi contrarevoluţionare, dezordine publică. Pentru a fi tolerat, trebuie să te auto-pedepseşti şi violentezi continuu prin acceptarea şi internalizarea

răului pe care-l reprezinţi pentru societate, a nimicului găunos ce eşti, prin tăcere ruşinoasă şi vinovată. Toleranţa şi ameninţarea violenţei în orice moment erau inseparabile. Cei mai mulţi cu care am încercat să analizez acele timpuri au fost precauţi, manifestând adesea rezistenţă la a plonja în acel trecut altfel decât ca spaţiu al propriei tinereţi. Este probabil o defensivă individuală de înţeles care permite debarasarea de amintirile care dor, de vechi vulnerabilităţi şi anxietăţi.



Homosexualitatea nu era o orientare sexuală, homosexualul nu era doar homosexual, bărbat sau femeie:

„M. D. Nu erai doar un amărât de homosexual. Erai paria. O lepră. Societatea şi timpurile acelea dictau cine eşti de adevăratelea. Puteai fi de acord sau nu, te acceptai sau te detestai, ei aveau totdeauna dreptate.
F. B. Cine sunt „ei“?
M. D. Ei sunt cei din familia ta, care ştiau cel mai bine cum nu trebuie să fii şi cum nu trebuie să fii cunoscut de cei din afară pentru a te mai considera al lor. Ei sunt miliţia şi securitatea, judecătorii, psihiatrii care aveau certitudinea că te cunosc ei mai bine şi te pot îndrepta pe calea bună.
F. B. Ce le dădea această siguranţă?
M. D. Autoritatea pe care o reprezentau şi în faţa căreia se cuvenea să te apleci. Ei erau ăi mari, eu cine eram mă rog? Trebuia să te supui pentru a nu te vârî într-o belea şi mai mare.“

Perceperea homosexualităţii în primele decenii ale comunismului reţine şi perpetuează şabloane din gândirea atotputernicului comisar rus al justiţiei Nikolai Krylenko care, în 1936, echivala homosexualii cu rămăşiţele umane ale claselor exploatatoare (sever împuţinate după două decenii de comunism sovietic, evident). Nimeni din clasa muncitoare nu putea fi homosexual, ca atare cei care se întâlneau la adăpostul întunericului trebuie că erau implicaţi în activităţi contrarevoluţionare. Muncitorii şi ţăranii colectivizaţi nu puteau să fie altceva decât figuranţi docili în tabloul fals şi stereotip al ideologiei: campioni ai luptei pentru instaurarea şi progresul socialismului. Ca urmare logică se ajungea la o scorneală cu ştaif, măgulitoare la prima vedere, dar care trăda suspiciunea, ura şi gregaritatea asmuţite împotriva celor care „gândeau, nu munceau“: doar „intelectualii“

aveau stofă de homosexuali. Ceilalţi doar „se lăsau“, erau manipulaţi şi „pervertiţi“:

J. N. „Am înţeles că pentru autorităţile carpato-danubiene din acea epocă (şi cred că lucrurile nu s-au schimbat prea mult), cei „atinşi“ de „viciul“ homosexualităţii nu puteau fi decât persoanele cultivate, şcolite, care au avut contact cu cărţi, filme, persoane din lumea occidentală, evident „o lume coruptă şi putredă din punct de vedere moral“ – cum citeam adesea în presa comunistă. Nomenclatura ceauşistă nu accepta ideea că există homosexuali şi în rândul ţăranilor, al muncitorilor, adică al păturilor care constituiau „baza sănătoasă a societăţii“(evident „înfloritoare“) în care trăiam. Pericolul degradării morale venea deci de la intelectuali, de la cei citiţi deci…pervertiţi. De altfel, când într-un proces de moravuri erau implicaţi şi flăcăi din „păturile sănătoase“ ale societăţii, aceştia erau prezentaţi ca victime. Mi-aduc aminte că într-o noapte de vară am fost prins în „flagrant deliciu“ cum spune un prieten, în parcul Cişmigiu. Eram cu un tânăr fermecător. Atât de fermecător încât am uitat să fiu prudent. Ne-au surprins doi paznici ai parcului. Când ne-au legitimat, am aflat că băiatul fermecător era mecanic de locomotivă. Lui i-au dat drumul. Mie, care aveam legitimaţie de intelectual, mi-au făcut morală că am corupt un băiat „sănătos“ (când în realitate EL mă agăţase) şi voiau să mă ducă la miliţie. Am scăpat plătindu-le un bacşiş foarte gras (luasem leafa în acea zi) dar am înţeles că poate era mai bine să fiu… mecanic de locomotivă… Căci chiar şi pentru nişte paznici din Cişmigiu, un muncitor, un ţăran, un om simplu (origini sănătoase, suflete curate) nu putea să aibă înclinaţii homosexuale. Iar dacă se afla că a căzut în păcat, vinovatul trebuia căutat în „lumea bună“.

Articolul 200 din Codul Penal: versiunea 1968, publicat în Buletinul Oficial nr. 79-79/21 iunie, 1968:

Relaţiile sexuale între persoane de acelaşi sex

1. Relaţiile sexuale între persoane de acelaşi sex se pedepsesc cu închisoare de la unu la 5 ani.
2. Fapta prevăzută în alineatul 1, săvârşită asupra unui minor, asupra unei persoane în imposibilitatea de a se apăra, ori de a-şi exprima voinţa, sau prin constrângere, se pedepseşte cu închisoare de la 2 la 7 ani.
3. Dacă fapta prevăzută în alineatul 2 şi 3 are ca urmare vătămarea gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani, iar dacă are ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 de ani.
4. Îndemnarea sau ademenirea unei persoane în vederea practicării faptei prevăzute în alineatul 1 se pedepseşte cu închisoare de la unu la 5 ani.

Înăsprirea climatului general din anii '50 în care se trăia înrăutăţeste considerabil situaţia persoanelor gay. Încep arestările la scară mare, intimidările, demascările publice, gândite pentru a înfricoşa şi combate flagelul homosexual. Deviaţionismul, fie el şi sexual, nu putea fi permis:

R. I. „Comuniştii au urmărit să dea un exemplu tuturor prin procesul public de la Sibiu prin 1954-1955, de nu mă înşel. A fost arestat un lot întreg de persoane şi plimbat prin oraş ca să fie văzuţi. Aveau la gât o placardă pe care scria homosexual, îmi povestea Nego. A fost doar începutul, urmat de un şir de procese în care erau judecaţi la grămadă câte 20-30, uneori chiar mai mulţi. Nici regimul nu era complet consolidat probabil, procesele erau menite să-ţi bage frica în oase mai ales după episodul din '56 de la Budapesta, înăbuşit rapid de ruşi.

George Tomaziu, pictor (1915-1990)





George Tomaziu, ***Portretul lui Dinu***

Au fost multe loturi, îmi amintesc de cel în care era Mihai Rădulescu, cel al lui Tomaziu, Crin Teodorescu, regizorul, şi atâtea altele. Ştiu de la Pierre (Sirin, n. n.) că Mihai, care era în anchetă la moravuri, a fost vizitat de mai multe ori de către băieţii de la Secu' şi i s-a propus să se şteargă cu buretele micile incidente sexuale dacă acceptă să fie martor al acuzării împotriva grupului Noica. Ceea ce Mihai, spre onoarea lui, nu a făcut. Nimeni nu era ferit, ce zice Alecu Paleologu despre Profesorul Oprescu e adevărat. Până şi Profesorul, cât era el de academician, a trebuit să îndure porcării, şicane, ameninţări voalate. Şi el se temea să nu fie săltat de miliţia de moravuri".

Descrierea situaţiei la care face referire R. I. este parte din amplul caz Mihai Rădulescu, fost diplomat şi excepţional muzicolog, caz relatat de către Alexandru Paleologu lui Stelian Tănase şi inserat în volumul „Anatomia Mistificării".

„La un moment dat, putea spera ca faima să-l acopere. Se putea gândi că acum e mai la adăpost, din cauza notorietății. Nu a fost așa și a fost teribil. Mi-a povestit Mihai atunci, începuse ancheta la miliție, înainte să fie arestat. Era într-o cameră de anchetă. Era încă în stadiul de interogatoriu politicos când se vorbea cu „dumneavoastră". Atunci a auzit pe sală, pe podeaua sălii, pașii hârșâiți pe care i-a recunoscut ca fiind ai profesorului Oprescu, care a ezitat între uși și nu a deschis ușa la camera cealaltă, contiguă cu cea în care era el. Era un glasvand cu hârtie albastră prinsă în pioneze, care-i separa și a auzit așa:



George Oprescu (1881-1969), istoric al artei, critic, colecționar, fondatorul Institutului de Istoria Artei al Academiei Române, care-i poartă și numele

„Bună ziua, sunt academicianul Oprescu, am fost chemat. Aș vrea să știu despre ce e vorba." „Ieși afară curvă bătrână! Așteaptă până te-om chema noi!" a strigat un ofițer. A auzit chestia asta și și-a dat seama că, academician-neacademician, nu te mai acoperea nimic la un moment dat. E drept că profesorul Oprescu a scăpat de altele, de închisoare, dar nu a scăpat de mojicia asta. Mihai și-a dat seama că nu e nici o speranță. Asta l-a dat peste cap." (Tănase, p. 289)

R. I. va cunoaște el însuși viața de detenție, fiind arondat unui lot judecat la Tribunalul Militar din București. A încercat să îngroape trauma și s-o exorcizeze prin tăcere, nevorbind despre acel trecut nici chiar cu prietenii cei mai apropiați. Am aflat ce s-a întâmplat abia după moartea lui. În anul 2007 am mediat întâlnirea unuia dintre colegii lui de lot cu ziarista Alexandra Olivotto pentru a încerca să obțin mai multe detalii despre acel proces instrumentat de odiosul anchetator Radu Marin, secondat de mai tânărul Cătălineanu, cel care avea să-i succeadă în activitatea de investigare a homosexualilor din Capitală. Anchetele de la miliție, care debutau adesea la ora 1 noaptea, erau întărite și amplificate prin intermediul bătăilor și șantajurilor, cu atât mai mult cu cât în acel

lot se afla un ofițer de infanterie care trebuia demascat și pedepsit exemplar. Șansa de reabilitare post-detenție a lui R. I. a fost tot profesorul George Oprescu care, ca și în cazul lui Alexandru Paleologu și al altor importanți oameni de cultură, a reușit să-i angajeze în instituții precum Institutul de Istoria Artei, arondat Academiei Române.

Mihai Rădulescu nu va supraviețui însă procesului de moravuri, judecat pe 22 septembrie 1959. Va fi denunțat de unul dintre partenerii săi care probabil că cedase, sub presiuni, să depună mărturie împotriva sa și care nu va fi dealtfel condamnat, situație completamente anormală. Din punctul de vedere al lui Alexandru Paleologu, era un proces cu țintă politică:

„A. P. A fost, într-adevăr, scandalos. Nu scandalos în sine, adică un proces de moravuri, sau că se dau în vileag lucruri scandaloase. Dar era un proces cu nuanță politică. Țin minte, toate procesele, nu numai cele politice, erau totuși cu direcție politică. (…) Era tot o categorie care trebuia decimată. Dar homosexualii nu au fost vânați în straturile populare. Sunt foarte mulți homosexuali în lumea muncitorească, însă au fost vânați numai în lumea intelectuală. Era, de fapt, un proces politic.(…). Am văzut dosarul înainte de proces. La un moment dat interogatoriile s-au blocat la doua nume, Alexandru Dragomir și Dinu Manoil. Alexandru Dragomir era un fost elev al lui Heidegger, la care a și făcut o teză despre Hegel. Avea reputația unui spirit filozofic extrem de profund și de penetrant. (…) Dinu Manoil, un coleg de-al meu de liceu, mai mare c-o clasă, îl cunoșteam din adolescență. Era de origine evreiască, cu nume schimbat. A lucrat ca traducător, ne vedeam din când în când, pe urmă a plecat în Elveția, destul de mult timp deja. Mihai Rădulescu nu a vrut să mărturisească numele lui Dragomir și Manoil. Le-a spus până la urmă, dar le-a spus murind.
S. T. Nu credeți că a spus aceste nume, fie și sub tortură, apoi, de remușcare, s-a sinucis?
A. P. Nu cred că s-a spânzurat, cred că a murit sub tortură, că altfel nu avea cum să fie notate numele astea. Trebuie să fi fost o tortură dusă până la capăt, ca să spună, într-un moment când nu mai putea fi consemnat.

S. T. În *Sfidarea memoriei* susţineţi că a fost sinucidere.
A. P. Da, am susţinut, dar acum am rezerve. După 30 de ani, cred ca a fost o moarte sub tortură. I-a protejat cu preţul vieţii." (Tănase, pp. 289-290)

Regimul de carceră a cunoscut şi povesti amoroase care, pentru unii, a făcut mai suportabilă acea existenţă damnată. Una dintre ele, cea dintre istoricul Dan Cernovodeanu şi tânărul ceangău Toth este relatată de Ion Ioanid într-o manieră din care se întrezăreşte perplexitatea de a fi martorul unei asemenea situaţii nemaigândite şi pentru care nu era pregătit:

„Băiat inteligent şi cultivat (Dan Cernovodeanu, n.n.), fusese ales din liceu ca să facă parte din clasa Regelui Mihai. Cu toată comportarea lui demnă şi distantă faţă de administraţie ajunsese să-şi alieneze simpatia de care se bucurase la început (…) era homosexual (…) era tot timpul în compania lui Mitucă (căpitan al armatei române, el însuşi homosexual, n.n.). (…) Dan se împrietenise cu un tânăr ceangău, care fusese arestat în timp ce-şi făcea stagiul militar. Chipeş la înfăţişare, Toth, care venise cu mine de la Jilava, era un băiat simplu şi nu prea inteligent. Ne-a mirat această prietenie între doi oameni care nu aveau nimic în comun şi nu prea vedeam ce afinităţi i-ar fi putut apropia. (…) umblau ca doi îndrăgostiţi. Unii începuseră să-i spună Dana. Situaţia ajunsese intolerabilă, riscând să ajungă la urechile administraţiei, care atât ar fi aşteptat (…). Sub pretextul unei reorganizări a echipelor, Toth a fost mutat în celălalt schimb(…) un al doilea caz, ca cel al lui Dan şi Toth, n-am mai întâlnit, cu toate că am mai stat cu câţiva homosexuali notorii din Bucureşti, dar care în închisoare nu s-au manifestat niciodată ca atare." (Ioanid)



Într-o asemenea atmosferă a fricii generalizate, nu putea exista sentimentul de apartenență la o grupare de tip comunitar animată de o identitate comună: „întregul“ nu era necesarmente dat de suma „părților“. Identitatea era cea a nevăzutului, a penumbrei la umbra temerilor (reale sau nu, amplificate sau diminuate terapeutic). O identitate a măștii care nu trebuia dată jos în public și care amenința să-ți devină adevăratul chip.
Înghețarea în rolul de victimă perpetuă ar fi însă o eroare. În definitiv, experiența totalitară ne învață că intimitatea cu teroarea de stat sfârșește prin a o domestici și transforma gradual într-o obișnuință riscantă și acomodantă. Toți cei întâlniți și intervievați, fără excepție, au conservat în memorie și evocat timpurile tinereții lor nu doar ca pe o durată a barbariei sadice pe care trebuia s-o înduri încontinuu. Rănile lor, unele necicatrizate nici astăzi, au coexistat cu bucuria și intensitatea de a te descoperi, iubi, spera, de-a te exila interior și a te regăsi printre cei puțini în care aveai încredere să-i numești prieteni.

R. M.: „Da, a fost greu și uneori te sufocai. N-a fost un timp demonic, nu l-am trăit așa. Asta zic eu acum. Asta zic poate și pentru c-am scăpat de pușcărie, m-a ajutat Dumnezeu. A fost timpul tinereții mele față de care am o sumedenie de nostalgii și regrete. Și bănuiesc că n-oi fi singurul, așa.“

Răului istoric aparent indestructibil din societate i se răspundea cu disimulare, cetățenie sexuală interiorizată și cenzura implicită, asumată la nivel personal ca o formă de adăpost. Celebritatea putea însemna dreptul de a nu face pușcărie, deși nu existau garanții în absolut. Mariajul putea fi folosit preventiv ca un truc care să reducă adversitățile existente și amenințările potențiale, plătite însă cu o inautenticitate sufocantă ce se îndura totuși mai ușor în raport cu primejdiile închisorii sau ale dezonoarei publice. Majoritatea celor cu care am stat de vorbă fuseseră căsătoriți pe foarte scurtă sau pe lungă durată.

„Căsătorii de-a sila nu se puteau desigur ordona, dar celibatul se plătea: devenise impozabil. L-am plătit însă nu numai cu bani, ci și cu nervi.
S-a perpetuat tot timpul politica de trecere cu vederea a personalităților pe care slăbiciunea cu bucluc le făcea ușor șantajabile de către Partid și

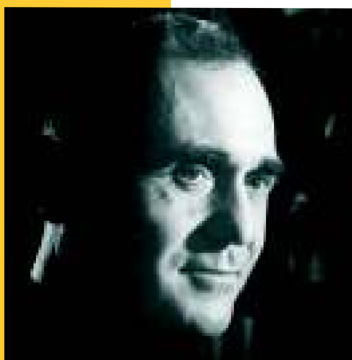
Securitate. Fiecare ştia numai el cu ce trebuia să plătească dreptul de a nu sta la beci pentru că era aşa cum era şi pentru că din când în când îşi permitea să acţioneze în consecinţă. Lumea intelectualităţii şi culturii abunda în devieri de la normă. Dar lucrul cel mai surprinzător era larga notorietate de care se bucura înclinarea homosexuală a unor personalităţi ca regizorii Ghelerter şi Siegfried, istoricul artei Oprescu, criticul literar Negoiţescu, balerinul Stere Popescu, pianiştii Teofil Demetriad şi Teodor Bălan, şi mulţi, mulţi alţii. Nici libertatea, nici posibilitatea de manifestare publică nu le-au fost însă afectate câtă vreme, politiceşte, nu ieşeau din rând. Or, fiecare din ei stătea smirnă în metrul său pătrat, iar la nevoie făcea şi declaraţiile de credinţă, aşteptate mai ales la momentele festive ale regimului.“ (Bălan, p. 476)

Represiunea nu a putut pune capăt vreodată identităţii gay, personale şi de grup. Împotriva tuturor adversităţilor, viaţa gay continua pe bulevarde, în cercuri de prieteni, băi şi toalete publice, pe litoral, acolo unde supravegherea era mai relaxată, în câteva baruri discrete şi-n câteva cinematografe, în tramvai ca şi în munţi. Virtualmente peste tot, invizibilă ori discretă cel mai adesea. Cercurile de prieteni, ca acelea care se întâlneau frecvent în casa lui Petre Sirin, Ion Negoiţescu sau Mihai Rădulescu, erau mai importante ca niciodată tocmai datorită vremurilor grele. Din perspectiva de astăzi, ele formau noduri de rezistenţă anti-sistem şi adevărate insule de normalitate. Am discutat despre acei ani în 2009, respectiv în 2011 cu H. L., născut la Sighişoara şi emigrat în Germania , şi M. H. din Bucureşti.

H. L. „Cum era Bucureştiul când am plecat? În anii ăia, la căminul studenţesc unde stăteam se zicea că Bucureştiul 'pute de sex'. Erau baruri deschise până noaptea târziu, veselie, erau grădini din care se auzeau lăutarii şi mirosea a grătar. O atmosfera uşoară şi plăcută. Totul s-a schimbat când am revenit în vizită în ţară. După prima vizită în '71, am venit din nou în 74 şi am stat cam 3 luni în Bucureşti. Nu-mi era teamă de şantaj, cred că începusem să am o naivitate de turist occidental. Le spuneam tuturor că sunt gay, nu voiam să mă ascund. Mă antrenasem în Germania pentru asta şi nici nu cred că-mi mai păsa de cum puteau reacţiona. Nici nu mi-am dat seama

dacă reacţiile lor erau negative sau nu, cu adevărat. Ce m-a îngrozit însă e că existau homosexuali care erau şantajaţi şi deveneau prin asta informatori ai Securităţii. Era însă prea târziu pentru ei, nu prea mai aveau ce să-mi facă. Eu plecam, ei rămâneau acolo, cu ale lor. Am simţit însă că era o schimbare în rău."

Networkul de prieteni era o formă de normalitate şi rezistenţă într-o lume din ce în ce mai anormală şi sucită. Casa lui Petre Sirin din Bucureşti, ca şi domiciliul său ulterior de la Bran într-o măsură mai mică, erau locuri în care puteai fi tu însuţi şi să te bucuri de cei din jurul tău, fără să-ţi fie teamă. Am discutat despre acei ani cu Petre Sirin în vara anului 2002, cu puţin timp înainte de moartea sa:



Petre Sirin (1926-2003), regizor si scenarist

"P. S. Aveam casa deschisă, sâmbăta în principal. Veneau mulţi dintre ai noştri acolo, mulţi s-au şi cunoscut la mine. Întâlnirile erau amestecate, fiind bărbaţi şi femei, dar ne simţeam tare bine împreună. Se stătea la masă şi se mânca până nu mai puteam – şi eu, şi tata, ca şi mama, ne plăcea să primim.
F. B. Tot acasă l-ai cunoscut pe Mihai Rădulescu?
P. S. Nu. L-am cunoscut prin Jean Herdan, care a murit recent de altfel (nu de tinereţe). Tatăl lui avea morile Herdan, celebre în epocă. Ne-am cunoscut în casa lui Dan Nasta, acolo s-a consumat prima întâlnire. L-am întâlnit pe Mihai în 1948, a fost o relaţie specială, prima mea relaţie importantă. Mihai, care s-a născut la Torino, trebuie să fi avut cam 32 de ani, eu aveam puţin peste 20. Relaţia noastră a durat trei ani, părinţii noştri ştiau de asta. Îmi amintesc că mama lui, Alice, mă săruta, era mignionă şi dulce, blândă, fermecătoare. Am avut amândoi părinţi deosebiţi şi înţelegători. După mine, Mihai a avut un alt prieten, Andrei Dumitriu, bărbat frumos din Regimentul de Gardă Regală.

F. B. Se cunoaşte relaţia amoroasă avută cu Barthes, bănuiesc că erai foarte june atunci.



Manuscrisul jurnalului lui Petre Sirin

P. S. Eram prieten cu primul lui amant în Bucureşti, Dan Bruhl, nepotul unei ministrese şi care s-a sinucis. L-am cunoscut prin Dan, eu terminasem deja Liceul Francez, iar Barthes a venit în România probabil prin '47. A fost o relaţie bună, mi-a scris după plecarea lui în Egipt unde ocupa tot un post diplomatic. Aş vrea sa-ţi zic ceva însă legat de nepotul lui Enescu, Tomaziu, care venea adesea la noi în casă. Era slab, înalt, 'tăiat', cu mâini lungi şi frumoase. Şi spion britanic. Nu-mi amintesc dacă l-a avut ca prieten pe Trixy T. Kais, balerin important în anii '40, despre care se glumea în vremea aceea că e cel mai mare balerin şi cea mai mare balerină. Unul din partenerii lui Gigi Tomaziu, Dinu Albulescu, era aşa, mai aventurier. A fost traducătorul lui Giroudoux în limba română şi a făcut puşcărie tot prin asocierea cu lotul Tomaziu. S-a omorât aruncându-se pe geam prin anii 67'-68', ar trebui să-mi confrunt jurnalul ca să fiu sigur, după ce a fost chemat la miliţie pentru întreţinere de relaţii homosexuale. Îi era teamă că o să-l chinuie şi o să-l întemniţeze din nou. Aşa-mi explic de ce şi Negoiţescu, angelic de frumos în tinereţe şi un cap strălucitor, era atât de marcat după anii de puşcărie. Putea fi oricând închis din nou. În fine, să-ţi termin cu Tomaziu. După ce a făcut puşcărie, avea un regim special, putea să intre la toate ambasadele occidentale. Era atent supravegheat de

tovarăşi, ba după un timp i-au trimis un circar drăguţ, splendid. L-am cunoscut şi eu: în timp ce era în armată, a fost instruit de securitate să se culce cu Tomaziu pentru a smulge informaţii de la el. Erau şireţi, dar noi eram mai inteligenţi ca ăia.”

M. H. priveşte cu nostalgie în urmă, la un tip de viaţă care, tocmai datorită pericolelor foarte reale, încapsula protector şi valoriza relaţiile de prietenie într-un fel intens care astăzi îi apare drept imposibil. Locurile de altădată au dispărut, puţin sau deloc înlocuite, cei care le frecventau s-au împuţinat inevitabil. Se învoieşte îndatoritor să facă o radiografie a locurilor de refugiu în fata controlului poliţienesc, ideologic şi familial:

M. H. :„Sigur că-mi aduc aminte de cinematografe, cum era Dacia din Bucureşti. Mă uitam la un film rusesc când un domn s-a aşezat lângă mine şi mi-a pus mana pe picior. Mai era Timpuri Noi, lângă berăria Gambrinus, singurele din Bucureşti în care intrai la orice oră şi stăteai cât doreai. Pentru mine, epoca de glorie a cinematografelor din Bucureşti a fost în anii 60'-70'. Totdeauna erau câţiva bărbaţi care stăteau în picioare, oricât era de goală sala: te atingeai când treceai pe lângă ei sau se aşezau pe scaunul alăturat. În pauze, între filme, ieşea lumea la fumat pe hol. Te uitai, vorbeai, ieşeam împreună de la cinematograf. Aşa am cunoscut mulţi oameni interesanţi. Ştiam că fac ceva completamente ilegal, dar eram la o vârstă crudă şi mă simţeam apărat de faptul că trăiam în aceeaşi casă cu părinţii mei. Am cunoscut alţi băieţi şi în mijloacele de transport în comun … se practica frecvent, mai ales când era o oarece înghesuială. Mersul cu tramvaiul de pildă era de un farmec nebun.
Mai existau câteva crâşme unde se aduna ceva lume gay. Îmi amintesc de barul Dunărea, dărâmat la cutremurul din '77, era chiar în Piaţa Universităţii, barul Berlin, lipit de hotelul Capitol, parcurile şi, evident, băile publice: cea Centrală, dărâmată tot în '77 care era pe locul fântânii de astăzi de la Universitate, Arcului, în coasta Bisericii Armeneşti, Griviţei şi Zerlendi, lângă Crematoriu. La Griviţa era tot timpul o adunare pestriţă: tipi apucaţi împotriva homosexualităţii, homosexuali, ţigani, în fine, oameni din toate categoriile sociale. Muncitori, soldaţi, intelectuali. Erau şi mulţi provocatori printre noi. Îmi

amintesc de unul din delatorii de profesie care a făcut mult rău, la rândul lui homosexual, avocatul Mihai Ştreangă. La un moment dat, întrebat de ce toarnă, a răspuns: ca să se vadă cât de mulți intelectuali sunt printre noi… În asemenea situații îți dai seama că era greu să cultivi o relație cu cineva cunoscut într-un loc public: nu ştiai cum îl cheamă, nu-i dădeai adresa, nu-l aduceai acasă.

Pe Petrică Sirin şi pe Radu Ionescu i-am cunoscut la baia din Constanța. Tot în Constanța mai erau şi două cinematografe unde ne mai puteam aduna, spre capătul lui Tomis, la intersecția cu fostul bulevard Lenin, câteva cârciumi, porțiuni de plajă. După momentul din baia din Constanța, Petrică m-a invitat la restaurant şi pentru că nu aveau mare lucru de mâncare am băut vin şi am mâncat portocale. M-a condus apoi la autogară, se purta ca un cavaler. Petre Sirin a fost scăpat din mâinile miliției de moravuri de tatăl Puicăi, Popescu Doreanu. A intervenit pentru el în calitatea lui de ministru al culturii. Puica şi Petre erau prieteni nedespărțiți, au murit în aceeaşi zi, la aceeaşi oră. Venea multă lume la Sirin, am cunoscut-o acolo inclusiv pe nevasta lui Walt Disney. Îmi amintesc de Radu Rupea, om de stânga, şi el gay, cred că avea tabletă la Contemporanul, ulterior a devenit director al Cinematecii din Tel Aviv, Nina Behar, regizoare de film, a emigrat la Paris, Ati Costescu, bun italienist, pictorul Tomaziu, clasicistul Mihai Gramatopol, Crin Teodorescu şi Moni Ghelerter, buni regizori de teatru, pictorii Mircea Marosin şi Dinel Rusu şi, nu în ultimul rând, Ion Negoițescu. Evident, nu veneau numai homosexuali acolo, dar toți ştiau ce şi cum. Pe undeva regret acele timpuri, datorită calității relațiilor pe care le aveam. Unde ar trebui să mă duc eu astăzi?”

Cine eram? Cazuri, auto-definiri, deveniri

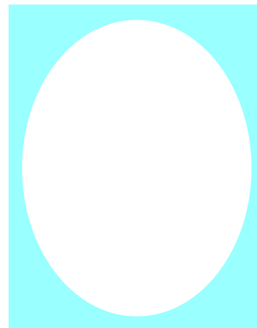
Dacă „homosexualul“ se naşte conceptual la finele secolului XIX, cum se defineau cei din a doua jumătate a secolului următor? Exista, în pofida uniformizării impusă de comunism, un spaţiu mai larg de identificare a ta ca gay şi lesbiană. Odată ce ştiai cine eşti, deprindeai resocializarea, învăţai codurile comunicării între egali şi tactici de relaţionare. Unii aveau o performanţă mai bună în a integra experienţele consumate, pentru alţii revelaţia descoperirii necesita mai mult timp pentru a fi asumată şi acomodată. Mai devreme sau mai târziu însă, toţi fără excepţie ştiau că sunt „diferiţi“:

Cazul T. G., 59 ani
" A fost o tranziţie complicată şi masochistă. Pe cuvânt! La început mă simţeam o ciudăţenie a naturii, unicul pe lume care era aşa, parcă-mi imaginam jalea de nedescris a celor apropiaţi când urma să se afle. Abia după ce-am gustat din fructul oprit al cunoaşterii iniţiatice, am putut constata că n-am făcut ochi roz, nici n-am devenit un crocodil. A durat hă hă… nişte ani până m-am înţeles cu adevărat şi am îndrăznit să mă accept aşa cum eram. N-am 'devenit' homosexual de pe o zi pe alta.“

Cazul A. R., 63 de ani
„Crezi c-a fost uşor? O văd şi acum pe maică-mea în faţa ochilor, Dumnezeu s-o ierte, turbată când i-am zis. Urletul ei din '68, îmi zic acum, avea ceva în comun cu ţipătul isteric şi tragicomic de mai târziu al tovarăşei tovarăşului, Elena Ceauşescu, pe când era bruftuluită de soldaţi la revoluţie: „sunteţi copii mei, eu v-am crescut“. La fel maică-mea…eşti copilul meu, nu poţi să te porţi aşa cu mine…cu ce ti-am greşit?...de parcă o anunţasem sfârşitul lumii, şi ăla tot de mine provocat.“

Cazul H. L., 70 de ani
„M-am născut în România anului 1941 şi pot să zic că mereu am avut un fel de strigoi în spate, simţeam că sunt diferit, că ceva nu ar fi în regulă cu mine. Dar nu ştiam să existe în acel moment un cuvânt pentru starea asta. Ştiam că sunt ceva de dispreţuit. E drept,

se ştia de 2-3 homosexuali în Sighişoara, dar în ce mă priveşte parcă erau dintr-o altă lume. Nu aveam contacte cu ei.
Nici nu erau timpuri uşoare. Eram fiu de „exploatator“, tata era la Canal, eu ştiam că sunt „diferit“, toată perioada aia a fost de groază. Eram cel mai tânăr acasă, datoria mea era să fiu copilul vesel, un fel de clovn, ca să uşurez greutăţile familiei. Asta era o greutate deloc mică pentru un copil, aşa că am devenit cu timpul un adolescent depresiv. După bacalaureat în '60 am plecat la Timişoara la Şcoala Tehnică Sanitară. Al treilea an l-am făcut la Sibiu căci nu m-am simţit bine la Timişoara. Era acolo un gay din Sighişoara într-o trupă de balet, dar mă feream de el ca de dracu'. Simţeam că există un pericol, îmi făcusem şi o prietenă de ochii lumii. Partea bună că nici nu trebuia să fac sex cu fetele, erau alte timpuri, iar ele erau fecioare şi de familie bună. Erau doar mici jocuri erotice, dar nimic mai mult. Era uşor, atât de uşor că eram cât pe aici să mă căsătoresc. Am revenit după studii la Sighişoara şi am devenit şeful drogheriei de pe Strada Principală.



Prima dată am auzit cuvântul homosexual ca atare în 1968, mă aflam la Bucureşti. Părinţii mei emigraseră în Germania în '65, iar eu decisesem să fac studii în continuare la germană-engleză. Era pentru prima dată când eram cu adevărat în deplină anonimitate. Acolo am observat bărbaţi care se uitau la mine – ştiam, simţeam din prima clipă despre ce e vorba. Aşa a început: un tip caraghios de la facultate îmi povestea despre homosexualii care se întâlneau în unele parcuri, la blocul Turn şi la Palatul Telefoanelor. Bineînţeles, mi se părea fantastic de interesant. Nu îmi mai era frică. Bucureştiul era foarte degajat pe vremea aia, simţeam că am ajuns în Vest. Cred că şi noi, homosexualii, ne simţeam mai

liberi. Iar eu mă luptam să fiu învins, să fiu cucerit de alţi bărbaţi. Eram tânăr, bine îmbrăcat căci părinţii mei erau în Vest, iar eu îi lăsam să mă urmărească. Dar totdeauna spuneam sau făceam ceva tâmpit şi ei fugeau. Intram oarecum în categoria homosexualilor care sunt cei mai mari duşmani ai homosexualilor. M-am purtat rău atunci şi-mi pare rău. Unii credeau ca sunt de la Securitate şi chiar îmi ziceau: ţi-au dat ţoale să ne spionezi, dar să ştii că nu ne e frică de tine!

Până la urmă, cineva m-a apucat de mână şi m-a târât în autobuz, undeva lângă Piaţa Republicii. Era iarnă, era frig şi ploua. Am ajuns undeva pe lângă Biserica Icoanei, în tufişuri, dar nu am făcut prea multe împreună. N-am făcut decât să ne sărutăm, ploua tot timpul, simţeam cum apa se prelinge după gât. Ştiam şi cum se face, ce să spun, ce să şoptesc – fără să fi făcut dragoste înainte cu un bărbat. Eram aşa de fericit cum nu mi se întâmplase până atunci. Era urât şi frig afară, dar era grozav. La sfârşit, ne-am luat rămas bun, mi-a lăsat un număr de telefon, dar fără sa ne spunem numele. (…) După februarie 1970, când am primit paşaport am încetat să mai fac ceva de teama să nu se afle şi că nu mă vor mai lăsa să plec din ţară.

Mă gândesc că mulţi dintre cei care mă ştiau poate că bănuiau că sunt homosexual. Cred că şi tatăl meu bănuia. Tata fusese pe front în ambele războaie mondiale, ştia ce e homosexualitatea şi nu-i plăcea. În general, societatea săsească era la fel de tradiţionalistă ca şi cea românească."



Cazul M. C., 62 de ani

M. C. a luat decizia că nu putea fi homosexual, ştiind bine care era percepţia dominantă. Nevoia de a fi „ca ceilalţi" era imperioasă şi nu-i putea rezista. Mi-a mărturisit brutal de sincer preţul plătit într-o scrisoare trimisă la sfârşitul lunii martie 2011:

„La sfârşitul anilor '60, student fiind, am revenit cu gândul la ochii aceluia care mă vrăjiseră pe băncile liceului din micul oraş moldovean şi am început să desluşesc ce mi se întâmpla şi să mă îngrozesc de

„blestemul“ ce se abătuse asupra mea.
Eram „bulangiu“, „ciochist“ , „homalau“ …? O, Doamne!
Puteam eu oare să fiu aşa? Puteam eu să fiu o scârnăvie de care oamenilor să le fie scârbă? Puteam eu să fiu o fiinţă care nu are loc pe scena vieţii şi trebuie să-şi ascundă modul de manifestare în culisele ei?
Conştientizam atunci că aceste cuvinte desemnau de fapt, în termeni vulgari şi de ignoranţă, acelaşi lucru – homosexualitate – şi că aceasta mă definea dar … nu! nu! nu! Nu era posibil ca viaţa mea sa fie aşa!
Când am înţeles ce mi se întâmpla, ca o modalitate de a-mi demonstra ca nu sunt „bulangiu“, am „hotărât" că această stare se datora lipsei unor relaţii sexuale constante cu femei. Pur şi simplu. Cred că, în condiţiile de atunci, nu gândeam! Nu gândeam asupra fiinţei mele. Eu „hotăram“ pentru fiinţa mea fără drept de apel, în baza părerilor celor din jur, a obiceiurilor celor din jurul meu.
Şi-atunci, am început să caut o fată căreia să îi dedic viaţa. Cu toata silinţa, cu toată buna credinţă şi cu toată convingerea că este singura cale pentru a „mă vindeca“ de homosexualitate. Şi am avut „noroc“.
Am găsit fata, am început sa o iubesc, am convins-o că o iubesc, am cerut-o în căsătorie şi am început o viaţă „normală“ plin de speranţe. Am clădit o familie. Cu tot ce trebuie unei familii „normale“. Am trăit, mai mult de două decenii, o viaţă „normală“ conform canoanelor . M-am căsătorit şi am trăit căsătoria cu bună credinţă. Asta nu însemna că am fost uşă de biserică. Nu. Am călcat strâmb uneori, niciodată alături de o altă femeie, dar m-am îndreptat în grabă ca nu cumva să se observe greşeala.
Aşa am trăit primii mei 43 de ani. Fără regrete. Fără ruşine. Fără suspiciuni din partea nimănui, nici măcar din partea celei pe care o minţeam, fără a realiza că de fapt asta făceam, de atâta amar de vreme. Şi atunci am înţeles minciuna şi de ce am recurs la ea. Şi-am hotărât (iarăşi am hotărât!) să mă eliberez de povara minciunii şi i-am spus soţiei mele ce mi se întâmpla.
A înţeles şi a divorţat.

În anii de până atunci doream de fapt ca prin căsătorie să-mi ascund identitatea? Doream să fiu „în rând cu lumea“? Nu doream ca cei din jurul meu să mă judece cu măsura „normalităţii“ lor? Am încercat

să mă adaptez mimetic mediului înconjurător? Mi-e greu să spun. Ceea ce pot să spun cu certitudine este că demersul meu de a mă arata lumii ca fiind egalul ei a reuşit dar … cât m-a costat? Viaţa mea reală. Am trăit viața „hotărâtă“ de mintea mea încătușată în condiţiile politico - sociale ale tinereţii mele.“

Cum puteai fi lesbiană în România acelor ani? Lipsa unei culturi lesbiene, puţinătatea reperelor feminismului românesc şi absenţa unui cadru de socializare necesar oricărei fortificări identitare a obscurizat până la invizibilitate destinul femeilor lesbiene în România. Pentru un număr dintre ele a face parte dintr-un aranjament bisexual era un maximum la care puteau spera fără să trezească suspiciuni. Nu riscau astfel totala disoluţie a securităţii personale şi a respectabilităţii sociale.

Cazul D. P., 64 de ani
„Nu ştiu cum era să fii lesbiană înainte de comunism. Cum nu prea puteai să fii pe picioarele tale, că multe fete nu aveau nici şcoală, nu cred că erau multe şanse de a fi scăpat de măritiş. Sincer, n-aş fi fost capabilă să mă prefac doar ca să întreţin libidoul unui bărbat şi să trec drept femeie măritată.
F. B. Astăzi bisexualitatea la femei poate fi uneori considerată atractivă, mai ales în rândul bărbaţilor heterosexuali. Sau nu?
D. P. Nu ştiu. Cu vreme în urmă era una din puţinele forme de supravieţuire pentru noi. Nici nu exista reprezentarea unei lesbiene. Aşa ne-a fost mai uşor în comparaţie cu bărbaţii gay. Ei trezeau teamă şi repulsie, cu noi unii aveau fantasme. Adică eram un fel de curve născute pentru plăcerea lor, căci totul se reducea la sex în mintea bărbatului heterosexual.
F. B. Şi acum îţi pare diferită situaţia?
D. P. Ei, între timp s-a mai aflat că există femei care iubesc doar femei. S-a mai auzit de una sau alta, se ştie de „lezbience“ şi la noi. Dacă nici cuvântul asta nu-l pot pronunţa corect, cum aş putea spera să înţeleagă plăvanul mioritic cine-s eu…
Să te întreb eu ceva acum, ca să mai inversăm rolurile. Aş putea fi azi, în 2011, lesbiană la ţară? M-ar alunga cu măturoiul pe uliţă şi m-ar zvânta din bătaie spre bucuria a tot muieretul satului ca să mă înveţe minte şi să aflu ce e aia bărbat adevărat. Că asta-mi lipsea mie, mă înţelegi. Asta dacă nu m-ar lega pe masa de la bucătărie şi-ar chema popa din

comună să mă elibereze de duhuri necurate. Am auzit de un cuplu de fete de prin Valea Jiului, nu-mi pot imagina cum trăiesc acolo. Or fi minerii mai toleranți?"

Ca lesbiană, M. D a avut mulți prieteni gay pe care i-a prezentat drept iubiți. Conform propriei mărturisiri, „și ei aveau nevoie de mine, crezând c-or să fie crezuți, liniștind familia că au intenții serioase și că se gândesc la căsătorie; și eu aveam nevoie de ei, era un aranjament confortabil". Acest aranjament a continuat nestingherit și după 1990 pentru mulți gay și lesbiene, temători încă a se prezenta public ca atare. El este încă caracteristic și anului 2011.

Românul s-a născut heterosexual

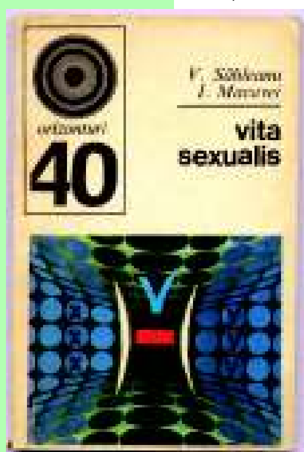
Cum priveau sexologii sexualitatea în general și homosexualitatea în particular, mai ales în perioada comunistă? Am selectat câteva fragmente revelatoare pentru mentalitatea acelor ani: această orientare sexuală nu putea fi asociată cu respectabilitatea intelectuală în rândul comunității medicilor și psihologilor.

În „Vita sexualis", autorii îmbrățișează ideea că relaxarea sexuală în societate ar echivala cu desfrâul, care nu poate decât să abată atenția necesară pentru a duce mai departe lupta de clasă. Mai rău, slăbește legăturile dintre indivizi, ceea ce nu poate fi caracteristic decât capitalismului exploatator. Viața sexuală nu poate fi reglementată decât ca diferită de cea burgheză, ce se voia definitiv apusă. Dintr-o asemenea perspectivă de lectură a societății, citarea lui Lenin devine obligatorie pentru autori: acesta s-ar fi opus erotismului ca disturbator încă din scrisorile sale către Clara Zetkin. Sunt citați Magnus Hirschfeld, Kinsey, eliminându-se orice studiu ori statistici ale acestora pe teme de homosexualitate. (V. Săhleanu, p. 132)

Interesant că autorii rețin noțiunea de transsexualitate, acceptând-o ca pe o realitate dificil de decodificat și mai ales de acomodat din punct de vedere legal și medical. *An imposible mission*:

„Fiecare dintre noi avem un sex civil, care este trecut în actul de naștere și în buletinul de identitate (...).

Exista însă cazuri în care persoana umană nu este mulţumită de sexul ei civil. În societăţile andocratice, cazurile sunt mai frecvente la femei. Cazurile *dramatice* se rezolvă de obicei vestimentar, alcătuind *travestismul*. Schimbarea sexului corporal, premisă a schimbării statusului civil de sex, nu este posibilă însă în specia umana". (V. Săhleanu, pp. 41-42). Pentru un alt autor, Tudor Stoica, ar fi totuşi ceva şanse de reuşită doar pentru bărbaţii transsexuali. (Stoica, p. 354)



Pentru psihiatrul Ion Biberi în orizontul de timp al anilor `70, homosexualii sunt nişte indivizi prost educaţi (ca şi prostituatele, printre altele). Homosexualitatea n-ar fi decât o formă a contagiunii sociale, pusă pe seama lipsei de educaţie sau proastei educaţii. Prin educaţie (reeducare, n.n) situaţiunea s-ar putea corija, desigur.

„*Devierea este de ordin psihic*, fenomen de contagiune socială, rezultat al unei educaţii sexuale vicioase sau, mai exact, a unei edificări defectuoase a personalităţii". (Biberi, p. 177)

Homosexualitatea îl dezgustă şi e firesc să se reţină de la a da detalii căci „amănunţirea acestor devieri nu poate suscita decât oroare şi dezgust, atitudine coincidentă, de altminteri, cu sentimentul social de reprobare faţă de aceste devieri. Vom, cita, ca o dovadă a acestei atitudini generale, repudierea societăţii engleze în timpul procesului lui Oscar Wilde, vinovat de practici homosexuale, sau – mai ales – sentimentul de culpabilitate şi ruşine, resimţit de unii din aceşti nefericiţi, care, în faţa reprobării publice, nu şi-au aflat refugiul decât în sinucidere. Cronica judiciară a diverselor ţări a înregistrat mai multe exemple de acest fel." (Biberi, pp. 173-174)

De e să existe rămâneri în urmă în materie de educație socială și sexuală, de vină ar fi rămășițele mentalității vechi, crede Tudor Stoica. Magistrale sunt paginile care descriu homosexualitatea în versiunea ei feminină, autorul opinând ferm asupra cauzelor: „dragostea lesbiană nu reprezintă decât o iritație a centrilor nervoși, erogeni, generatoare de senzații voluptoase" (p. 361). Iritație sau nu, lesbianismul are de-a face cu mediul „feminist lesbian", decepții în materie de heterosexualitate și niscaiva greșeli în managementul apropierii față de bărbați (Stoica, pp. 359-360).
Cu toate acestea, Stoica admite eșecul variilor forme de „cură" practicate în acei ani, după modelul psihiatriei sovietice:
„Vorbim de o pseudocură atunci când după aplicarea tratamentului (pacientul, n.n) nu se schimbă prea mult din punct de vedere al homosexualității reale (el rămâne ceea ce este, n.n), doar cu excepția că el poate îndeplini uneori cu o femeie (soție) un act sexual, incomplet, anxios și atunci numai apelând la imagini homoerotice".

sau

„Hipnoza nu are o valoare certă în homosexualitatea manifestă (…). Electroșocul a avut unele succese, dar în realitate nu poate vindeca în întregime homosexualitatea. Terapia prin comă insulinică și chirurgie psihică (lobotomie și topectomie) nu au dat nici un rezultat." (Stoica, pp. 358-359)

Între Miliție și Securitate. Forme de curaj și rezistență

Trei lecturi reținute în acest capitol relevă obsesia manifestă a autorității pentru controlarea cât mai strictă a vieții private. În acest context al invaziei statului în spațiul privat, homosexualii erau atent luați în evidență în faimoasele dosare ale miliției de moravuri conținând nume, fotografii, declarații. Securitatea a folosit de altfel aceste generoase resurse ale colegilor de la moravuri nu numai pentru a încerca constrângerea homosexualilor cu „probleme" la tăcere (cazul Ion Negoițescu este elocvent) sau

pentru a-i trimite direct în arest, dar şi pentru a ameninţa cu pedeapsa carcerală contestatari precum Paul Goma şi Mihai Botez. Dosarele „de homosexuali" au fost instrumentalizate şi updatate chiar şi în perioada când România încerca să se distanţeze de propriul trecut totalitar. Statul de drept, succesor al celui comunist, nu putea şi nu voia să aibă nimic de-a face cu homosexualii.

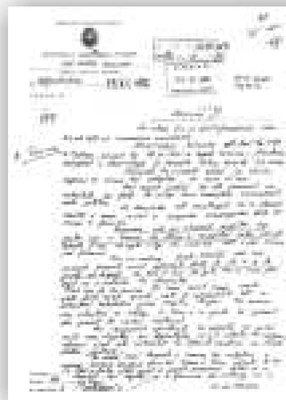
George Bălan intrase în vizorul Securităţii încă începând cu cazul Mihai Rădulescu. Moartea tânărului muzicolog l-a ferit de anchetă, nu pentru mult timp însă:
„N-am mai fost cruţat însă după doi ani de la întoarcerea mea de la Moscova, în 1963 (…). În cursul unei şedinţe la Uniunea Compozitorilor, aflai de arestarea unui tânăr muzicolog, responsabil al serviciului de studii muzicale de la Operă, Ştefan Bonea, fiinţă foarte delicată şi săritoare. Ne cunoscusem în Uniunea Sovietică, unde el fusese cinci ani student la Conservatorul din Leningrad. După întoarcerea noastră aproape simultană în ţară, ne văzusem de puţine ori, dar suficiente pentru ca amiciţia noastră să fie înregistrată cu suspiciune undeva. N-am certitudini în privinţa aceasta, pot formula doar ipoteze, sunt înclinat să cred că proasta lui idee de a se căsători, cu aceeaşi incurabilă iluzie de a-şi masca natura, va fi jucat un rol funest în nenorocirea abătută asupră-i.
Şi aşa, într-o bună dimineaţă, când încă nu mă trezisem, telefonul zbârnâi pentru a-mi anunţa convocarea mea la Direcţia Miliţiei Capitalei. Deoarece tocmai aflasem ce i se întâmplase bietului Ştefan, nu-mi era greu să intuiesc legătura dintre această convocare şi arestarea lui. Confruntarea de peste trei ore cu echipa însărcinată să ancheteze a fost unica mea experienţă de acest gen, suficientă însă pentru a nu fi uitată o viaţă întreagă. Faptul că numele meu îşi câştigase deja o anumită popularitate m-a salvat, presupun eu astăzi, de tratamentul brutal şi umilitor la care ştiu că erau supuşi alţii pentru ca să se poată stoarce de la ei cât mai multe delaţiuni şi amănunte scabroase. N-am scăpat însă de mizeria mocirloasă spre care anchetatorii voiau necontenit să mă împingă, sub imboldul unei curiozităţi de care doar într-un târziu aveam să-mi dau seama că era de o obscenitate patologică. Homosexualii nu vorbesc de obicei între ei în halul de deşănţare cu care poliţia

voia să pătrundă în tainele vieţii lor. Eram încă tânăr, nepregătit să fac faţă unor situaţii ca acestea, pe deasupra nu puteam fi deloc sigur că numele meu, oricât ar fi cântărit el, ar fi putut fi o pavăză de nădejde; tot ce am putut face a fost să nu mă las târât prea în jos de aceste ape tulburi şi împuţite (…). În cele din urmă mi s-a dat drumul cu vorbe pe care, date fiind împrejurările, nici după patru decenii nu le-am putut uita: „Să vă zguduie, tovarăşe, cazul lui Ştefan Bonea".
Ceea ce avea cu adevărat să mă zguduie a fost urmarea acestei confruntări, despre care eu nu vorbisem absolut nimănui. Apărând a doua zi la Conservatorul bucureştean, unde predam estetica, întâlneam numai figuri mirate că mă aflam totuşi în libertate. Se zvonise că m-aş afla şi eu după gratii. În numai câteva ceasuri fusese răspândită vestea unei imaginare arestări, suficient însă pentru a-mi influenţa corespunzător reputaţia. Atunci am luat act de perfidia mijloacelor întrebuinţate faţă de cei care nu puteau fi trimişi, cu una, cu două, la puşcărie. Sunt recunoscător însă acelor circumstanţe, căci le datorez radicalizarea mea interioară. Scârbit de viaţa în Capitală, printre intelectuali şi artişti, am purces la prima mea autoexilare. Chiar în săptămânile următoare interogatoriului, în decembrie 1963, m-am instalat la Sinaia unde, mulţumită numeroaselor mele publicaţii, mi-am putut cumpăra o vilă şi n-am mai părăsit noua reşedinţă până la exilul cel mare din august 1977. Invitaţiei de a apare la procesul lui Ştefan Bonea ca martor i-am răspuns printr-un „Nu" lăuntric şi categoric: Refuz să mai am de-a face cu voi, mă puteţi înşfăca şi băga la răcoare, dar de la mine nu veţi smulge niciodată vreo vorbă! Şi aşa a fost: faţă către faţă cu ei nu mi-a mai fost dat să stau. Nu înseamnă câtuşi de puţin că viaţa mi-ar fi devenit mai uşoară" (Bălan, pp. 476-479). Calvarul i s-a sfârşit abia prin părăsirea României.

Câteva rânduri din dosarul de urmărire nr. 155 cu menţiunea strict secret, nota informativă din 15 noiembrie 1973 vizându-l pe excepţionalul ziarist şi disident Neculai Constantin Munteanu trădează interesul Securităţii pentru detalii de viaţă privată cu potenţial penal-incriminatoriu:
„Are un anturaj foarte limitat din care exclude femeile având *reticenţă faţă de ele* (sic!) *şi le priveşte cu dispreţ*. De circa 5 ani de zile nu a mai fost văzut cu o

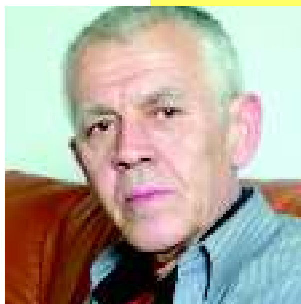
individă la domiciliu." (N. C. Munteanu, p. 140) Dialogul dintre ziarist și Doina Jela reconstituie încercările autorităților acelor ani în a-l recupera, constrânge la o formulă de delațiune tovărășească și ulterior amuți prin sugerarea vulnerabilităților din viața-i privată:





„I.(..) „Apropo, știa securistul Tănase că sunteți homosexual? Cum v-a dat de înțeles acest lucru? Cum a amestecat articolul respectiv din codul penal cu invitația de a colabora?
R. (…) Evident, a băgat la înaintare și datoria patriotică. I-am spus că pot să-mi iubesc patria și fără să-i torn pe alții. În fine, mi-a oferit și bani, case și butelii nu dădeau, iar pentru pașaport nu garantau. I-am mulțumit și i-am spus, dacă tot suntem rude, să mă lase în pace, nu sunt bun pentru așa ceva și nici nu mă interesează. A plusat și mi-a spus că ei m-ar putea ajuta dacă aș avea și alte necazuri. Necazuri cu legea, să zicem. Dacă trec stopul pe roșu aș putea da de necazuri? Ai putea avea necazuri cu încălcarea unei legi pentru care precis ai putea lua patru ani. Și m-a privit fix. Nu se referea la legea care interzicea culegerea de ghiocei în pădurea Băneasa. Iar de un proces de moravuri îmi era o frică albastră. Mi-am luat inima în dinți și l-am rugat să nu mă mai caute la birou." (N. C. Munteanu, pp. 73-74)

I. M-am mai uitat pe o poză (…) același râs aparent nepăsător, de școlar gata să chiulească de frica tembelizării prin școală, formidabil ce nu v-ați schimbat. Și…fericit, parcă: apăreți în aceste poze împreună cu diplomatul străin…Ce a însemnat în viața, în formația dvs. cunoștința, relația cu el, puteți să spuneți?



Neculai Constantin Munteanu, dizident, redactor al postului Radio Europa Liberă

R. Ei, Doina Jela, aparenţele înşeală, m-am mai schimbat. Pe atunci eram încă tânăr, nepăsător, nonşalant, îmi plăcea să „chiulesc de la tembelizare“, eram şmecheros, simpatic, mereu curios, dornic de experienţe noi, sprinţar la minte, aveam şi umor, luam totul peste picior, şi nu mă cruţam nici pe mine, dar preţuiam prietenia şi prietenii, eram şi sentimental, plin de afecţiune şi căutam afecţiunea, altfel cum credeţi că s-ar fi stabilit acea relaţie nebunească cu un diplomat dintr-o ţară occidentală? Îl amuza teribil că-i spuneam „Stranger în the night“, însă pentru mine chiar asta era. Desigur, eram pentru el o curiozitate românească, dar şi o vietate trăsnită care nu numai că-l scotea din monotonia vieţii de ghetou diplomatic, dar prin mine venea în contact cu o altă Românie, cu un alt chip al ei. Şi înainte de toate eram prietenul lui, fratele lui mai mic şi mai zănatec, iubitul şi complicele lui. Iar el era pentru mine prietenul meu, fratele mai mare, tatăl, iubitul, şi în plus mai era şi acel „ailleurs“, cealaltă lume la care visam şi unde vroiam s-o şterg. Se expunea riscurilor, riscam şi eu, puţin ne păsa. Încălcam tabuuri, contraveneam unor legi stupide, sfidam convenţii, eram în afara moralei comune şi mă durea drept în cot de morala proletară, dar eram prieten cu cine vroiam şi cum vroiam eu. Eram sub lupa Securităţii să fiu făcut informator, şi eu îi sfidam, îmi sfidam şi frica, încălcam interdicţia de a frecventa străini, puţin ne păsa. (…) Când am simţit prea aproape duhoarea Securităţii nu ne-am văzut câteva luni, dar în fiecare săptămână am vorbit la telefon ca din greşeală, ne-am văzut ca din întâmplare pe stradă, în parcuri, în săli de teatru sau de concert, ne-am salutat discret, fiecare mulţumit să ştie ca totul e în ordine cu celalalt. Odată, el protestant, eu, ortodox, ne-am întâlnit la o slujbă catolică. Ne-am salutat şi păcătoşilor care eram le-a zâmbit şi Dumnezeu. Ştiam că veghează şi asupra noastră şi nimic rău nu ni s-a întâmplat.

Aproape trei ani, dansând pe marginea vulcanului şi jucându-ne cu focul, ne-am amuzat pe cinste. A fost o aventura extraordinară, cu atât mai mult cu cât ea s-a petrecut în barba şi sub nasul Securităţii, care ne-a luat boii de la bicicletă." (N. C. Munteanu, pp. 74-76)

Ultima lectură a acelei perioade, în forma factual-jurnalistică preferată de J. N., 60 de ani, descrie unul din scenariile uzitate pentru a te face să vorbeşti. Rezultatele interogatoriului trebuiau să ducă nu doar la auto-demascarea impenitentului (homo)sexual urmărit, cât mai ales la noi nume care să îmbogăţească dosarele de homosexuali ale regimului.

„1982. Totul începe cu o citaţie. Să mă prezint la circa de Miliţie de pe Calea Rahovei. Nu ştiu de ce. Mă gândesc însă că e vorba de recentul deces accidental al unui vecin. Acolo aflu că un student (pe care e adevărat îl cunoşteam) a declarat că a avut raporturi sexuale cu mine (şi asta era adevărat). E momentul în care în tine totul se prăbuşeşte şi-n care ofiţerul-anchetator te priveşte cu mare atenţie, să vadă cum reacţionezi. Ştiam acest lucru şi am încercat să nu-mi pierd cumpătul. Evident am spus (şi am scris) că nu e adevărat. L-au adus pe student (din beciurile unde îl anchetau de mai multe luni), pentru o confruntare. Era vădit chinuit (slăbit, bătut, epuizat, resemnat). L-am întrebat de ce a declarat ce-a declarat şi răspunsul a fost elocvent : „Tu nu ştii prin ce-am trecut eu". Nu ştiam dar era uşor să-mi imaginez prin ce-a trecut şi deci prin ce-aş putea să trec.
Anchetatorii contau desigur pe efectul psihologic produs asupra mea de starea deplorabilă în care se afla bietul student. Era un fel de „vezi ce te aşteaptă dacă nu recunoşti, dacă nu colaborezi". M-am întors acasă demolat sufleteşte. Ştiam cum poate continua scenariul: anchetă, pierderea serviciului, proces, închisoare. Perspectivă deloc roză care m-a făcut să nu dorm nopţi la rând, să mă gândesc la tot felul de scenarii, de la fuga în Occident la… sinucidere. Mă aşteptam să fiu arestat şi anchetat în orice moment dar au trecut câteva luni (de coşmar pentru mine), până când am primit o nouă citaţie. De data asta, trebuia să mă prezint la Miliţia de pe Şoseaua Ştefan cel Mare. Acolo era Secţia de Moravuri şi acolo aveam să-l cunosc pe locotenentul Ţambrea. După

spaima produsă de halul în care arăta studentul anchetat şi după cele câteva luni de coşmar prin care trecusem, întâlnirea cu locotenentul amintit a fost surprinzătoare: aveam în faţa mea un tânăr amabil (aproape prietenos), cultivat, zâmbitor. Nu mi-a pus întrebări directe despre acuzaţia pe care mi-o aducea studentul anchetat. Părea că e interesat mai degrabă de fenomenul homosexualităţii în general. În general şi ... în lumea artistico-mediatică din Bucureşti în special. Voia să ştie dacă mai cunosc artişti, scriitori, ziarişti, etc… despre care „am auzit sau ştiu că sunt „aşa"… Lume de care era foarte interesat şi locotenentul Ţambrea. El „studia" fenomenul, lucra chiar la o anchetă ale cărei concluzii să fie prezentate „conducerii" pentru „a ajuta" să fie schimbată legislaţia, „prea represivă fată de homosexuali, care trebuie înţeleşi". Am înţeles şi eu repede ce rol joacă în anchetă tânărul locotenent. Era „băiatul bun", cel care încerca prin comportamentul său prietenesc să te facă să i te destăinui, să-i oferi cât mai multe informaţii. Şi pentru că am înţeles, am păstrat şi-n cursul următoarelor întâlniri avute cu el aceeaşi atitudine: prudent, evaziv, genul „îmi pare rău, v-aş spune dar nu ştiu mai mult… La următoarea întâlnire s-a trecut deci la o nouă etapă. A apărut în biroul de anchetă şi „băiatul rău", care a început cu ameninţări directe, de genul „vom anunţa la serviciu, vor afla familia şi vecinii, există şi alte metode care să te facă să mărturiseşti adevărul, etc… După care a plecat furios, lăsându-mă din nou cu băiatul „bun" care a încercat să mă convingă că e mai bine să colaborez cu el decât sa intru pe mâna colegilor săi mai duri. Nu m-am lăsat convins şi evident mă aşteptam să urmeze tot ce putea fi mai rău. Din fericire lucrurile s-au petrecut altfel: se pare că ancheta a fost încetinită şi apoi chiar oprită (nu ştiu de ce, se zice că se ajunsese la personaje prea importante…). Între timp eu am reuşit să plec din tară, dar ani de zile m-au urmărit coşmarurile provocate de întâlnirea cu băiatul „bun" şi băiatul „rău" …"

Românul s-a născut heterosexual şi ortodox

„Băiatul rău" nu putea să dispară peste noapte odată cu primăvara anului 1990. Cel mai adesea a rămas în sistem, cu aceleaşi obsesii şi metehne apărate şi încurajate de legislaţia existentă. După o modificare legislativă în 1947, care sporeşte considerabil pedeapsa pentru homosexuali de la 2 la 5 ani şi una efectuată în 1957 care atinge paroxismul prin pedepse între 3 şi 10 ani, comunitatea gay din România rămâne şi după 1990 ţinta unui articol din lege, faimosul articol 200, adoptat încă în 1968 de Marea Adunare Naţională a Republicii Socialiste România. Conceptul de scandal public este eliminat pentru a face loc primului alineat al articolului 200, mai concis şi explicit: „relaţiile sexuale între persoane de acelaşi sex se pedepsesc cu închisoare de la una la cinci ani." Scott Long, autorului raportului „Scandaluri Publice" crede că naşterea noului Cod penal de la începutul erei Ceauşescu a coincis cu restrângerea încă şi mai dură a sferei private. „Prevederile lui sunt paralele cu decretele împotriva avorturilor din regimul Ceauşescu (decrete care cereau femeilor să se supună periodic la examene ginecologice obligatorii şi pedepseau avorturile foarte sever), impunând restricţii draconice asupra independenţei şi libertăţii corporale a individului şi oferind o scuză pentru invazia oficială a domeniului privat" („Scandaluri publice", p. 13). Paranoia controlului ceauşist capătă în anii de postcomunism o nouă utilizare în folosul unui ideal naţional heterosexual şi ortodox de uz obligatoriu. Scopul deliberat al acestui proiect naţional nu putea fi altul decât menţinerea în subterană a comunităţii gay şi pedepsirea exemplară a oricărei tentative de a construi o identitate comună şi o reprezentare publica a ei:

„Spre deosebire de măsurile care restrângeau libertăţile minorităţilor etnice sau religioase deja existente, articolul 200 reprezenta un efort extensiv pentru împiedicarea dezvoltării unei noi identităţi minoritare. Invizibilitatea subterană în care orientarea homosexuală a fost forţată să rămână până în ziua de astăzi face ca documentarea încălcărilor drepturilor omului pe baza orientării sexuale să fie foarte dificilă. Această invizibilitate în sine însă încalcă drepturi

fundamentale ale omului, negând victimelor sale reprezentare, comunitate, contact reciproc şi auto-înţelegere“. („Scandaluri publice“, p. 15)

DREPTURILE OMULUI

Prizonieri de conştiinţă

Scott Long si un deţinut homosexual de la închisoarea Jilava, filă din prima revistă gay publicată în România, 1993

În condiţiile prelungirii stării de teroare prin aplicarea art. 200 şi după 1990, comunitatea gay nu s-a putut coagula pe seama ori în răspăr cu adversitatea societăţii. Ieşirea din comunism a coexistat cu un nou exil interior, traumă neaşteptată datorată exploziei publice a izbucnirilor homofobe cărora li s-au opus eficient puţine voci. Cele câteva puţine iniţiative curajoase de a sparge această blocadă, precum apariţia publicaţiei „Gay 45” (într-un singur

număr, coordonat de Răzvan Ion), ieşirile în mass media ale Societăţii Independente Române a Drepturilor Omului (SIRDO), prezenţa câtorva tineri gay în dezbaterile media, un proiectat Festival de cultură gay, au eşuat pe termen scurt. Nici nu putea fi altfel. Nu numai că isteria homofobă devenea publică şi avea permis de liberă trecere în toate mediile sociale şi profesionale, dar se inventa în termeni naţionalişti o diferenţă ireductibilă de civilizaţie dintre noi şi Occident. „Redeveneam" ortodocşi şi români opunându-ne vocal viciilor apusului. Învăţam şi importam mimetic forme şi instituţii ale democraţiei, nereuşind însă să camuflăm frustrările şi resentimentele de fond care mocneau de decenii. Homofobia căpătase legitimitate patriotică, bătând dezinvolt la scor de popularitate antimaghiarismul şi antisemitismul epocii.
Amintirile diplomatului britanic C. N. despre acei primi ani de libertate sunt importante, având în vedere importanţa implicării personalului diplomatic în susţinerea drepturilor gay în România:
„Datorită criminalizării homosexualităţii în Codul Penal, a căzut pe umerii occidentalilor, în principal a celor ce beneficiau de imunitate diplomatică, să afirme ceea ce românii nu puteau (încă) să o facă ei înşişi. Aşa s-a născut „Bucharest Acceptance Group" în 1994, ce avea să fie curând cunoscut drept „Accept".

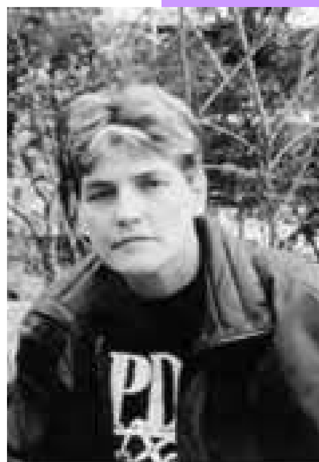

BULETINUL ACCEPT

Primul buletin tipărit al Asociaţiei Accept, aprilie 1996

O coaliţie a personalului diplomatic britanic, norvegian, dar mai ales olandez a fost sprijinitorul puternic al acestei iniţiative, care a condus la una din primele conferinţe pe tema „Drepturilor Minorităţilor" în România. Sugestia că minorităţile sexuale au drepturi a inflamat curiozitatea presei.
Datorită unor ameninţări de violenţă, credibile, s-a decis găsirea unei locaţii secrete într-un hotel din Sinaia, care să permită elaborarea unei strategii pentru obţinerea drepturilor minorităţilor sexuale în România.
A fost o coincidenţă fericită că, în Anul Internaţional

al Toleranţei al Naţiunilor Unite, să se poată organiza ulterior o întâlnire publică implicând şi reprezentanţi ai statului şi Bisericii Ortodoxe. Misiunea UNESCO din Bucureşti a dovedit curaj în organizarea unui colocviu dedicat minorităţilor sexuale, moderată de Pr. Chris Newlands, capelanul anglican în România. Vorbitori în favoarea minorităţilor sexuale au fost reprezentanţi ai Olandei şi Statelor Unite, câteva misiuni diplomatice fiind reprezentate la nivel de ambasadori. Deşi nu au fost câştigate „inimi şi minţi“, acel simpozion a fost începutul unui proces necesar pentru modificarea Codului Penal. Scurt timp după acest moment, câţiva români, lesbiene şi gay, au început să apară în public şi, beneficiind de sprijinul internaţional, nu au fost făcute arestări în baza legislaţiei existente.“

Nu îmi propun documentarea cazurilor de bărbaţi şi femei deţinuţi pe baza articolului 200 C.P. înainte şi după momentul invocat de către diplomatul britanic. Ea a fost impecabil realizată de către Human Rights Watch şi International Gay and Lesbian Human Rights Commission în volumul „Scandaluri Publice“. Acest excepţional document de istorie este accesibil atât pe siteurile celor două instituţii, cât şi pe cel al Asociaţiei Accept, care l-a tradus şi publicat în limba română în anul 1988. Nume precum cele ale lui Marian Mutaşcu şi Ciprian Cucu, cel al Marianei Cetiner au făcut istorie şi au căpătat notorietate internaţională prin cruzimea represiunii primului regim Ion Iliescu.



Mariana Cetiner după detenția de la închisoarea de femei Târgșor. Declarată prizonier de conștiință de Amnesty International în anul 1997, a fost ulterior grațiată de Președintele României.

Ele nu pot fi uitate, după cum nu pot fi uitaţi actorii instituţionali care, în regim de permanentă şi foarte

activă complicitate, au menţinut cu forţa în viaţă articolul 200 în diferite variante, articol penal care aruncase deja mii de persoane în închisoare: Parlamentul României şi Sinodul Bisericii Ortodoxe Române.

STIMAȚI DEPUTAȚI ȘI SENATORI AI PARLAMENTULUI ROMÂNIEI,

Reformularea Articolului 200 privitor la practicile contra firii într-o perspectivă echivocă și indirect aprobativă ne produce mâhnire și îngrijorare. De aceea simțim că este de datoria noastră să ne facem ecoul și interpretul conștiinței moral-spirituale creștine și românești și să vă cerem, cu toată considerația pe care v-o purtăm, să reveniți asupra acestei formulări care lezează învățătura moral-românească, fondată pe Revelația biblică, despre demnitatea și vocația omului ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu.

Noi, românii, ne-am născut creștini pe aceste plaiuri binecuvântate de Dumnezeu iar în istorie poporul și-a plămădit și hrănit ființa sa din Evanghelia Mântuitorului nostru Isus Hristos. Preceptele evanghelice au fost transmise din generație în generație, de la părinți la copii, de la sfântul altar al Bisericii și de la cel al familiei, ceea ce a dat naștere la un mod creștinesc de viață fundamentat pe valorile nepieritoare ale credinței în Hristos.

Din cele mai vechi timpuri, poporul român a moștenit și și-a cultivat un respect deosebit față de familie, numită și „Biserica de acasă", având convingerea că este instituită și binecuvântată de Dumnezeu. Acest respect față de familie s-a concretizat în grija pentru o viață curată și echilibrată în orice împrejurări, ajutorarea reciprocă a soților și a semenilor, nașterea de prunci. Toate aceste valori au rămas peste veacuri trăsătura fundamentală a societății românești. Chiar în momentele de grea cumpănă, strămoșii noștri au știut să deosebească clar păcatul de virtute, firescul de nefiresc, normalul de anormal și cu înțelepciune au lucrat pentru înlăturarea răului și promovarea binelui.

Structurile europene ne vor primi, contrar aparențelor, în sânul lor, cu specificitatea noastră, cu identitatea noastră creștină tradițională dacă se vrea, totuși, un dialog și o bogăție de valori spirituale iar nu o unitate impusă în mod artificial.

Biserica respinge iubirea necurată pentru a proteja și promova iubirea sfântă așa cum este dorită de Dumnezeu, Creatorul omului; respinge tirania patimilor egoiste și fără rod de viață, pentru a proteja libertatea de a trăi în virtute; respinge ceea ce este împotriva firii, pentru a apăra firea umană în demnitatea ei.

În același timp este bine să se cunoască faptul că Biserica asigură mântuirea tuturor celor bolnavi sufletește sau trupește prin mijloacele ei specifice de însănătoșire.

Totodată, Biserica în calitatea sa de conștiință morală unificatoare a poporului român, fără a se substitui Parlamentului României, face un apel către credincioșii ei membri ai Parlamentului să promoveze acele formulări de legi care apără demnitatea omului, sănătatea morală a poporului, stabilitatea familiei și renașterea spirituală a societății românești.

Cu speranța în biruința binelui, rugăm pe Dumnezeu să reverse asupra tuturor binecuvântarea iubirii Sale dătătoare de viață!

octombrie 1994

† P.F. Teoctist
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

R. I. îşi aminteşte: „A fost o perioadă să-i zicem foarte Dada da' pe invers, auzeai peste tot ţuţisme, citate din Cioran la pachet cu prelegeri inepte şi pretenţioase d-ale lui Sorin Dumitrescu şi ziceri de-ale popilor şi călugărilor care afuriseau homosexualitatea pe care, unii dintre ei, o şi practicau. Fără articolul 200 ai fi zis că urmează Apocalipsa."

Drepturile omului în general, drepturile minorităţilor sexuale în special, ocupau un loc minor în spaţiul public, subordonat cu totul „renaşterii naţionale",

refacerii unei identităţi româneşti serios mutilată de cele câteva decenii totalitare. În epoca „noi muncim, nu gândim“ din primii ani de după revoluţie, ceea ce nu se vedea nu avea drept la existenţă decât prin imprecaţie şi demascare publică. Era cazul homosexualilor şi lesbienelor, brusc descoperiţi de societate, şi care încep să vorbească pentru prima dată la persoana întâi.

Tot pentru prima dată, homosexualul era recunoscut public şi desfiinţat simultan ca simbol al pierzaniei de trup, suflet, neam şi ţară. Solicitarea dreptului la existenţa cetăţenească fără îngrădiri era contracarată prin statutul imputat de inamic al ortodoxiei, deci a lui Dumnezeu însuşi.



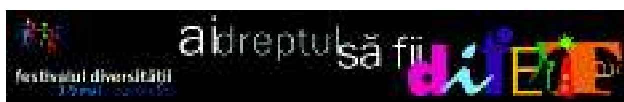
Coperta uneia dintre primele broşuri ortodoxe violent-homofobe publicată de Asociaţia Studenţilor Creştin-Ortodocşi din România (ASCOR) în anul 1995

Dacă în utopia egalitaristă a comunismului homosexualitatea nu putea să existe ideologic, în primul deceniu fără Ceauşescu homosexualul are neşansa de a fi arondat unui capitalism al libertăţilor deşănţate care risca să corupă puritatea estului european şi a României. Acesta era discursul predominant întâlnit în întreaga presă romanească, ca şi în aula Parlamentului.

R. I. „Ce n-am înţeles eu este coabitarea medicilor, psihologilor, psihiatrilor cu homofobia asta mistică, rar auzi pe cineva care se opune curentului. Îl am în minte acum doar pe doctorul Vianu, care a şi protestat în anii 70 împotriva folosirii psihiatriei în scopuri politice, şi pe doamna Mungiu-Pippidi. Şi Gabriel Andreescu, desigur.

S-au mai potolit după dispariţia lui „200“, e adevărat, dar e jalnic din punct de vedere intelectual şi profesional să faci din asta, din atac şi prostie crasă, o virtute publică. La parlamentari mai înţeleg, pentru ei orice modernizare a statului ăstuia e o violare a tradiţiei şi neamului, dar la intelectuali? O fi vreo boală de creştere, ce ştiu eu. Nu e însă de înţeles şi

nici de acceptat."
Pentru completarea caragialescului deplin al perioadei, în treacăt fie amintit, în legislaţia românească a anului 2001 co-existau paşnic o lege pentru combaterea discriminării, care interzicea discriminarea pe criteriul orientării sexuale, şi discriminarea prin lege pe baza orientării sexuale în forma statornicită de articolul 200 C. P. în 1996. Acei ani reclamă necesarmente o cercetare separată şi amănunţită care nu poate fi expediata în doar câteva pagini. Ea a fost parţial realizată şi merită continuată.
Rolul ACCEPT în dezbaterea publică pe această temă şi, mai ales, în eliminarea legislaţiei antigay a fost unul consistent, dovedind civilitate, curaj civic, diplomaţie publică şi perseverenţă comunitară. Anularea prin Ordonanţa de Guvern a mult-discutatului „200" în decembrie 2001 i se datorează într-o măsură importantă prin abilitatea de a coordona sau sprijini campanii internaţionale şi naţionale de presiune publică. Se uită prea lesne că dispariţia legislaţiei antigay nu s-a produs „de la sine".
„Reuşitele ei (ale homofobiei, n.n) sunt cu totul remarcabile. A reuşit să se impună până şi într-o Românie unde articolul de cod penal îndreptat împotriva homosexualilor era apărat cu o îndărătnicie foarte asemănătoare celei cu care Castro apăra socialismul cubanez: singur împotriva tuturor, dar cu atât mai îndârjit şi mai obraznic. Iar cei mulţi se solidarizau cu aceasta absurditate, incapabilă totuşi să reziste la nesfârşit în fata bunului simţ, gândirii coerente şi unei mici doze de curaj de care au fost capabili câţiva, foarte puţini." (Bălan, p. 577)



Banner al primei manifestări publice de tip cultural şi comunitar organizată de Asociaţia Accept în anul 2004, precursorul Gayfest.

ACCEPT a rămas un spaţiu al curajului celor „foarte puţini" şi după anul 2001, după cum homofobia rămâne, fie şi difuză, în manualul de supravieţuire al parlamentarului român. Comunitatea gay nu pare că

e cu mult mai vizibilă. Ce s-a schimbat, totuşi?
A. V., 67 de ani: „Ce să zic? Nu mai suferi în tăcere. Poţi să te plângi cuiva, găseşti un psiholog care ştie carte şi n-are ochelari de cal, poţi ieşi pentru o cafea cu prietenii fără să te uiţi peste umăr, găseşti cărţi pe temă şi multă informaţie pe internet daca ştii s-o cauţi, ne vede lumea pe stradă la Paradă o dată pe an şi parcă nu mai au crize de isterie. Ai legea de partea ta dacă nu te laşi călcat în picioare. Am trăit sa le văd şi pe astea. Nu-mi pare rău. Pentru mine însă e prea târziu.“



Imagine de la primul marş gay din România: Marşul Diversităţii, 2005

Note

Interviu cu scriitoarea Ioana Postelnicu, în Observator cultural, noiembrie 2001, www.observatorcultural.ro

Pamfil Şeicaru, *Ah Panait, Panait*, Curentul, 30 sept. 1929

Geo Bogza, *La închisoarea de hoţi din Doftana*, din volumul „Poemul Invectivă şi alte poeme", colecţia Biblioteca pentru toţi, Jurnalul Naţional, Bucureşti, 2010, p. 90

Saşa Pană, *Născut în '02*, Editura Minerva, Bucureşti, 1973, p. 382

George Bălan, *Homofobia. Psihodrama unei boli sociale*, Editura Maiko, Bucureşti, 2004

Constantin Rătescu et. al., *Codul Penal Carol al II-lea adnotat, vol. II*, citat în „Scandaluri Publice. Orientarea sexuală şi legea penală în România", Raport elaborat de Human Rights Watch şi International Gay and Lesbian Human Rights Commission, Arta Grafică, Bucureşti, 1998, p. 11

Scandaluri Publice. Orientarea sexuală şi legea penală în România, Raport elaborat de Human Rights Watch şi International Gay and Lesbian Human Rights Commission, Arta Grafică, Bucureşti, 1998, p. 12

Stelian Tănase, *Anatomia Mistificării*, ediţia a II-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003

Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, vol.1, Editura Albatros, Bucureşti, 1991, pp. 80-86

V. Săhleanu, I. Macavei, *Vita sexualis*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1972, p. 132

Tudor Stoica, *Sexologie*, ediţia a II-a, Editura Medicală, Bucureşti, 1975

Ion Biberi, *Eros*, Editura Albatros, Bucureşti, an neprecizat

Neculai Constantin Munteanu, *Ultimii şapte ani de-acasă. Un ziarist în dosarele Securităţii*, ediţie îngrijită şi adnotată de Doina Jela, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2007

Mihai Iancu, *Oameni de altădată*, Time Out, 1 februarie 2008.

ECPI Euroregional Center for Public Initiatives

Istoriile la care ne referim nu fac încă parte din istorie. Represiunea cu care persoanele gay (gay, lesbiene, bisexuale, transgender) s-au confruntat până la finele anului 2001 nu figurează în cărțile de istorie decât accidental menționată, şi asta în cel mai bun caz. Volumul în cauză îşi găseşte aşadar loc şi rost drept documentare preliminară, nu mai mult decât o introducere la o istorie gay puțin accesibilă din punctul de vedere al informației existente la acest moment şi al interpretărilor disponibile. E un simplu punct de plecare care reclamă eforturi ulterioare de a scotoci cu acribie arhivele şi de a identifica documentația care, la acest moment, se lasă bănuită şi întrezărită.

Florin Buhuceanu



ISBN: 978-973-7620-32-3